

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Grau de Lingüística

Treball de Fi de Grau

Curs 2024-2025

**TÍTOL: ACTUALITZACIÓ DE LA SINTAXI EN ELS MANUALS DE
CATALÀ DE NIVELL C2: ANÀLISI COMPARATIVA DELS
MANUALS DE CASTELLNOU, BARCANOVA I PUBLICACIONS DE
L'ABADIA DE MONTSERRAT**

LAIA MORROS SÁNCHEZ

TUTORA: NEUS NOGUÉ SERRANO

Barcelona, 19 de juny de 2025

Resum

Amb la publicació de la GIEC (2016) i les gramàtiques posteriors de l'IEC —la GEIEC (2018) i la GBU (2019)— es va actualitzar la normativa de la llengua catalana, fixada fins aleshores per Fabra (1918). En aquest context, l'estudi analitza si els manuals de nivell C2 han incorporat aquests canvis en l'àmbit sintàctic. Mitjançant l'anàlisi comparativa, es revisa el contingut teòric i pràctic de diversos fenòmens sintàctics —combinacions pronominals, elisió i alternança de preposicions, i correlacions verbals— en els manuals de Castellnou (2014, 2024), Barcanova (2015, 2018) i Publicacions de l'Abadia de Montserrat (2023), contrastant-los amb el tractament que reben en les gramàtiques institucionals vigents i en la normativa anterior. Els resultats evidencien una actualització normativa parcial: sovint no es recullen totes les solucions normatives, el tractament dels fenòmens difereix de l'establert per l'IEC, i es manté l'enfocament centrat en els registres formals i el criteri de correcció.

Paraules clau: gramaticografia, actualització normativa, manuals de nivell C2 de català, sintaxi

Abstract

Following the publication of the GIEC (2016) and the successive IEC grammars —the GEIEC (2018) and the GBU (2019)— the Catalan linguistic norm, originally established by Fabra (1918), was updated. This study examines whether C2-level textbooks have incorporated these changes at the syntactic domain. Through a comparative analysis, this study reviews the theoretical and practical content of various syntactic phenomena —pronominal combinations, elision and alternation of prepositions, and verbal correlations— as presented in textbooks by Castellnou (2014, 2024), Barcanova (2015, 2018), and Publicacions de l'Abadia de Montserrat (2023), and compares them with their treatment in the current institutional grammars and the previous linguistic norm. The results reveal a partial update of the syntactic norm: not all options allowed by the norm are included, the treatment of some phenomena differs from the one established by the IEC, and the textbooks maintain a focus on formal registers and the criterion of correctness.

Keywords: grammaticography, linguistic norm update, C2-level Catalan textbooks, syntax

Amb aquest escrit declaro que sóc l'autor/autora original d'aquest treball i que no he emprat per a la seva elaboració cap altra font, incloses fonts d'Internet i altres mitjans electrònics, a part de les indicades. En el treball he assenyalat com a tals totes les citacions, literals o de contingut, que procedeixen d'altres obres.

Tinc coneixement que d'altra manera, i segons el que s'indica a l'article 18, del capítol 5 de les Normes reguladores de l'avaluació i de la qualificació dels aprenentatges de la UB, l'avaluació comporta la qualificació de "Suspens".

Barcelona, a 19 de juny de 2025

Signatura:

MORROS
SANCHEZ
LAIA -

Agraïments

A la Neus Nogué per despertar en mi l'interès per l'estudi de la llengua normativa i per orientar-me tan bé en aquest treball.

Als meus companys de Lingüística pels ànims i consells.

A la família, per fer-me costat sempre.

ÍNDEX

1.	INTRODUCCIÓ	5
2.	MARC TEÒRIC	7
2.1.	Gramaticografia	7
2.2.	Llengua estàndard i llengua normativa	7
2.2.1.	La llengua de l'IEC	8
2.3.	Purisme lingüístic.....	11
3.	METODOLOGIA	11
4.	DESCRIPCIÓ DEL CORPUS.....	13
5.	ANÀLISI DELS FENÒMENS	15
5.1.	Pronoms febles (1): Combinacions dels pronoms d'acusatiu determinat de tercera persona amb el pronom de datiu singular de tercera persona	17
5.2.	Pronoms febles (2): La forma <i>els hi</i>	25
5.3.	L'elisió de preposicions davant de la conjunció <i>que</i>	32
5.4.	L'alternança de preposicions davant d'infinitiu	36
5.5.	Correlacions verbals en oracions condicionals i concessives	40
6.	CONCLUSIONS.....	45
7.	BIBLIOGRAFIA	48
7.1.	Corpus	48
7.2.	Bibliografia general	49
8.	ANNEXOS. BUIDATGE DELS EXERCICIS I SOLUCIONS DELS MANUALS.....	52
8.1.	Annex C: Castellnou	52
8.2.	Annex B: Barcanova	55
8.3.	Annex P: PAM.....	58

1. INTRODUCCIÓ

La *Gramàtica de la llengua catalana* (GIEC), publicada el novembre del 2016, és la primera gramàtica institucional de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). Aquesta obra representa una actualització notable respecte a la gramàtica normativa vigent fins llavors: la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra (1918 [1933]).

Endemés, l'IEC, amb l'objectiu de facilitar l'accés a la nova normativa a un públic més ampli, ha publicat dues gramàtiques ulteriorment —també de caràcter normatiu— que sintetitzen el contingut de la GIEC i el presenten de manera més planera: el 2018, la *Gramàtica essencial de la llengua catalana* (GEIEC); el 2019, la *Gramàtica bàsica i d'ús de la llengua catalana* (GBU).

En aquest context de renovació normativa, en la present recerca ens plantejem si els manuals de text de nivell C2 de català —en tant que recursos per a l'assoliment del domini més alt de la llengua— han adaptat els continguts gramaticals —concretament, els sintàctics— d'acord amb la nova normativa de l'IEC. Donat l'abast limitat dels Treballs Finals de Grau, l'estudi se centra en la sintaxi. S'ha deixat doncs de banda l'anàlisi d'aspectes morfològics, lèxics i ortogràfics, que són menys rellevants pel que fa a l'actualització i habitualment menys problemàtics des del punt de vista de l'ús.

Per respondre a aquesta pregunta partim de la hipòtesi que els continguts sintàctics dels manuals de nivell superior de català no s'han actualitzat completament segons la nova normativa.

Hem detectat els següents possibles motius pels quals la incorporació de la nova normativa en els manuals podria no haver estat completa:

En primer lloc, el canvi de paradigma introduït per la nova normativa —una codificació que transcendeix els registres formals i que supera dicotomia de correcció en favor del criteri d'adequació— pot resultar difícil d'assumir i d'implementar per part dels autors dels manuals.

En segon lloc, Laia Benavent (2017, 2018) demostra que la normativa anterior s'ha interpretat de manera restrictiva, en la mesura que s'han ignorat o considerat incorrectes les segones

opcions proposades per Fabra. Així, és possible que aquesta tendència es repeteixi en la nova normativa.

De fet, Benavent (2017) posa en relleu la importància d'interpretar objectivament la nova normativa per evitar que experimenti la mateixa simplificació que l'obra de Fabra:

És per això que creiem que l'anàlisi que hem presentat en aquest treball pot ajudar a prendre consciència de la necessitat d'interpretar al més objectivament possible les gramàtiques normatives, a fi que, en un futur, la GIEC no quedi limitada a un nombre reduït de formes —tal com ha passat amb la gramàtica de Fabra—, sinó que s'entengui en tota la seva dimensió.

Un altre factor que podria explicar la nostra hipòtesi —si es compleix— és el canvi de paradigma introduït per la nova normativa: una codificació que transcendeix els registres formals i supera la dicotomia correcte/incorrecte en favor del criteri d'adequació pot resultar difícil d'incorporar per part dels autors dels manuals, en la mesura que implica adoptar un enfocament més flexible i contextual al qual no estan habituats.

Finalment, també poden existir raons pràctiques, com ara limitacions en els pressupostos, entre d'altres.

A partir de la hipòtesi que hem plantejat, l'objectiu general que ens hem proposat és de determinar si els continguts sintàctics dels manuals s'han adaptat a la nova normativa. Per valorar-ho es plantegen dos objectius específics: caldrà determinar si els manuals (1) recullen totes les opcions normatives i (2) si els fenòmens reben la mateixa valoració normativa que en fa l'IEC.

Aquest treball s'estructura en sis apartats. Després d'aquesta introducció, es presenta el marc teòric que contextualitza la recerca en els àmbits de la gramaticografia, la llengua estàndard i normativa —amb una descripció de les característiques específiques de la llengua de l'IEC rellevants per a l'anàlisi—, i el purisme lingüístic. A continuació, s'exposa la metodologia emprada, seguida d'una descripció detallada del corpus analitzat, format per manuals de les editorials Castellnou, Barcanova i Publicacions de l'Abadia de Montserrat (PAM). El nucli del treball és l'anàlisi comparativa de diversos fenòmens sintàctics. Finalment, el treball acaba amb la presentació de les conclusions generals i amb la secció d'annexos, que recull el buidatge dels exercicis i les solucions dels manuals.

2. MARC TEÒRIC

El marc teòric d'aquest treball s'estructura al voltant dels àmbits en què s'emmarca la investigació: la gramaticografia, l'estudi de la llengua estàndard i normativa, i el purisme lingüístic.

2.1. Gramaticografia

La gramaticografia no és una disciplina fàcil de caracteritzar, atès que poques obres n'ofereixen una definició explícita. Benavent (2017) posa en relleu aquesta limitació i defineix la gramaticografia com “la disciplina de la lingüística que té com a objecte d'estudi les gramàtiques, és a dir, que es dedica a l'estudi dels textos que descriuen o que regulen la gramàtica d'una llengua”. Endemés, precisa que l'estudi gramaticogràfic té lloc a posteriori, un cop les obres ja han estat publicades. Benavent remarca que aquesta disciplina no només té per objectiu de valorar el contingut de les obres gramaticals i els canvis que s'hi detecten al llarg de les diferents edicions, sinó també d'examinar com els autors articulen el discurs.

2.2. Llengua estàndard i llengua normativa

La llengua estàndard és la varietat dialectal que actua com a vehicle de comunicació comú per al conjunt de la comunitat lingüística en contextos públics i formals. Així, és la varietat que assegura la intercomprensió entre els parlants de les diferents àrees del domini lingüístic. L'estàndard es construeix a partir de formes de diverses procedències —geogràfiques, socials i històriques— amb l'objectiu de conferir-li un sentit d'unitat (Marí, 1992: 86-87).

La llengua normativa és la base de la llengua estàndard. Aquest model de llengua es configura en la fase de codificació o normativització del procés d'estandardització, i és duta a terme per l'autoritat lingüística —tasca que en el cas del català, recau en l'IEC.

Malgrat que la llengua normativa configura el model de referència per a l'estàndard, resulta impossible de preveure quins elements s'incorporaran als usos generals. Així, l'estàndard inclou també les pràctiques habituals de la comunitat lingüística, encara que no hagin estat codificades (Ginebra, 2012: 31). Paral·lelament, trobem formes admeses a la normativa que no han arribat a la llengua estàndard. En definitiva, com sintetitza Neus Nogué (2010: 31): ni totes les formes estàndards són normatives ni totes les formes normatives són estàndards.

2.2.1. La llengua de l'IEC

Les gramàtiques de l'IEC introdueixen canvis importants respecte de la gramàtica de Fabra del 1918, especialment en relació amb la manera de concebre i prescriure la norma. En efecte, el model de llengua de l'IEC adopta el criteri d'adequació i defuig de la dicotomia tradicional correcte/incorrecte (GIEC, Introducció; GEIEC, Introducció; GBU, Introducció).

Així mateix, s'amplia l'abast de la normativa més enllà dels registres formals:

La codificació gramatical del català pren com a camp d'aplicació la varietat comuna o estàndard de la llengua, també anomenada llengua general (i que tradicionalment s'ha anomenat llengua literària), perquè és la que s'usa en la comunicació que ultrapassa les varietats pròpies de cada territori. Més concretament, se centra sobretot en els usos propis dels registres formals, ja que són els més habituals en la comunicació no circumscrita a una determinada varietat territorial. Tanmateix, hi ha gèneres de comunicació d'àmbit general escrits i orals en què la situació comunicativa és informal, i per això també cal donar compte dels trets propis dels registres informals i col·loquials, fins i tot dels específics d'alguns parlars, indicant si es consideren adequats o no en la llengua general (GIEC, Introducció).

Amb tot, la GEIEC i la GBU, com es desprèn de les introduccions respectives, posen especial èmfasi en els registres formals:

A més, s'ha procurat fer més visibles els aspectes relacionats amb l'ús formal mitjançant la presentació de la norma des dels registres formals.

Endemés, les gramàtiques de l'IEC presenten la prescripció a partir de la descripció dels fenòmens lingüístics:

L'Institut d'Estudis Catalans ha publicat, al llarg de tres anys, tres gramàtiques de la llengua catalana; les tres de caràcter institucional, les tres de caràcter descriptiu i normatiu, les tres basades en la descripció com a punt de partida de la prescripció (GBU, Introducció).

Una altra característica rellevant de les gramàtiques de la llengua catalana de l'IEC és el polimorfisme. El polimorfisme es refereix a l'acceptació de solucions diverses per a un mateix fenomen lingüístic. En aquestes gramàtiques, el polimorfisme no es limita a la variació geogràfica, sinó que també s'incorpora a la variació funcional (GIEC, Introducció; GEIEC, Introducció; GBU, Introducció).

Les obres de l'IEC adopten diferents tractaments prescriptius per a les formes polimòrfiques, en funció del fenomen. Tal com s'exposa en la introducció de la GIEC, les diverses solucions poden presentar-se de tres maneres: (1) sense prioritització de l'una sobre una altra, (2) en situació asimètrica, o (3) amb una indicació sobre el context d'adequació de cada variant.

D'acord amb la proposta d'Ester Prat i Alsina i Xavier Rofes Moliner (2021), podem designar aquests tractaments prescriptius de la següent manera: (1) solució doble pura, (2) solució doble aparent i (3) solució doble condicionada, i així ens hi referirem en aquesta investigació.

Així mateix, per interpretar de manera acurada el contingut d'aquestes obres resulta fonamental comprendre la distinció entre marca normativa i marca aparentment descriptiva. Benavent, en la seva tesi sobre norma i variació sintàctiques a la GIEC (2023), en proposa la següent definició:

[L]es marques normatives són indicadors presents en els enunciats d'una gramàtica normativa que orienten explícitament els parlants sobre l'ús correcte de la llengua. Aquests indicadors reflecteixen el posicionament explícit de l'acadèmia respecte a la validesa dels fenòmens lingüístics, és a dir, adopten una actitud clarament prescriptiva.

[L]es marques aparentment descriptives són aquells indicadors de tipus descriptiu que apareixen en aquests enunciats i que, dins del context d'una gramàtica normativa, adquireixen un valor de guia d'ús, tot i que no tenen el posicionament explícit que caracteritza les marques normatives.

Endemés, Benavent (2023) també proposa una classificació detallada d'ambdós tipus de marques tipologies, que resulta especialment rellevant per a l'anàlisi que desenvolupem en aquest treball.

Pel que fa a les marques normatives, en distingeix quatre: d'acceptació (*acceptable/no acceptable*), que indiquen si una forma lingüística és admissible o no; d'adequació (*adequat/no adequat*), que valoren la idoneïtat d'una forma en un determinat context; de preferència (*preferible, preferent, preferentment*), que assenyalen quina forma és prioritària entre diverses opcions acceptables; i finalment, d'evitació (*s'evita, cal evitar*), les quals indiquen les formes que no són vàlides en un context determinat i que, per tant, cal defugir.

De marques aparentment descriptives, se'n distingeixen cinc: d'usos verbals (*s'usa, no transcendeix*), que indiquen l'ús d'una forma lingüística en un àmbit determinat; de possibilitat ((*no*) *és possible, poder + infinitiu*), que marquen si una forma lingüística es pot donar o no en

un context concret; d'equivalència (*equivalent, sinònim*), que expressen l'equivalència entre formes lingüístiques; la marca *és propi* ((*no és propi, és característic*), que assenyalava si una forma és o no característica d'un àmbit específic; i de freqüència (*habitual, freqüent, usual*), que indiquen la recurrència amb què apareix una forma lingüística en un determinat àmbit.

Val a dir que tant la GEIEC com la GBU han simplificat el sistema de marques normatives i descriptives per fer més accessible la prioritització d'opcions per al públic general. S'usen normativament les marques *no és acceptable, s'evita* i (*és*) *preferible*. D'altra banda, les marques de caràcter aparentment descriptiu inclouen expressions com *pròpia, s'usa* o *s'empra, és habitual, tradicionalment* i *s'estén l'ús*.

Cal destacar que la GBU se serveix de la presentació d'exemples per reflectir la valoració normativa: les opcions no acceptables apareixen precedides per la marca *i no*. Ara bé, en la introducció d'aquesta obra s'adverteix que l'ús de *no* no indica necessàriament valoració normativa, en la mesura que el caràcter normatiu o descriptiu s'indica amb icones (mà oberta o dit, respectivament) i per la formulació. Per exemple, en les taules, les opcions pròpies dels registres formals s'etiqueten amb un *Sí*, mentre que les dels registres informals es presenten sota l'etiqueta *No*.

Aquesta manera de presentar la informació pot generar confusions, com assenyalava Nogué (2019):

També pot afavorir interpretacions contradictòries, i sovint més restrictives —en relació sempre amb la GIEC—, el fet que les etiquetes Sí/No es facin servir a les taules d'exemples per il·lustrar dues menes de valoracions normatives diferents: d'una banda, per als exemples que contraposen el que és normatiu i el que no ho és (el que “s'evita” o “no és acceptable”): per exemple, en el cas de *l'important* i *allò important* (§ 12.5, p. 180), o en el de la introducció de la preposició *de* davant de la conjunció *que* (§ 37.1, p. 501); de l'altra, per contraposar els registres formals i els informals, com és el cas, per exemple, de les subordinades relatives analítiques (§ 38.6, p. 522), de la distribució de les variants com *que* i *com* amb valor subordinant causal (§ 40.2, p. 539), de la duplicació d'alguns complements indirectes amb pronom feble (§ 17.6, p. 249) i de la representació pronominal del complement indirecte plural de tercera persona amb *els* o *els hi* (§ 16.4, p. 230). Etiquetar en els exemples la variant que s'associa amb els registres informals per mitjà d'un No pot fer pensar a més d'un (i sobretot al lector no expert) que es tracta d'una variant no acceptada en termes absoluts, en lloc de valorada com a informal; sobretot tenint en compte que és una etiqueta que també s'utilitza amb aquest segon valor a la mateixa GBU.

La darrera característica rellevant per al treball és que les gramàtiques de l'IEC fan ús de dues mides de lletra per distingir les explicacions de caràcter general —en lletra grossa— de les complementàries —en cos més petit. Conseqüentment, tal distinció tipogràfica no implica distinció d'estatus normatiu o descriptiu, sinó grau de detall. Cal assenyalar, però, que en les dues primeres edicions de la GIEC (2016, 2022), es podia interpretar precisament el contrari a partir del paràgraf següent, suprimit en edicions posteriors:

Tota aquesta informació vehiculada en lletra menuda pot interessar especialment als estudiosos i als lectors que desitgen ampliar el coneixement de la gramàtica de la llengua catalana, però és considerada prescindible per a la comprensió del text i l'aplicació de la norma (GIEC 2016, Introducció).

2.3. Purisme lingüístic

Francesc Xavier Vila (2012) concep el fet lingüístic com una realitat multidimensional que no es limita únicament al sistema de la llengua, sinó que inclou també les dimensions d'ús, competències i ideologies. D'aquests eixos del fet lingüístic, l'ideològic té especial rellevància. I és que la llengua, argumenta l'autor, en tant que pràctica social, és —inevitablement— objecte de valoracions. Així, els parlants es posicionen davant de la llengua i de la normativa en funció de la seva percepció de la realitat. En aquest sentit, Vila sosté que la definició del sistema i l'ús lingüístic depenen en bona mesura d'aquest component ideològic de la llengua.

Una de les actituds que els parlants poden adoptar envers la llengua o la normativa és el purisme lingüístic. George Thomas el defineix de la següent manera:

Purism is the manifestation of a desire on the part of a speech community (or some section of it) to preserve a language from, or rid it of, putative foreign elements or other elements held to be undesirable (including those originating in dialects, sociolects and styles of the same language). It may be directed at all linguistic levels but primarily the lexicon. Above all, purism is an aspect of the codification, cultivation and planning of standard languages (Thomas 1991:12).

Segons Benavent (2018), l'actitud purista simplifica la realitat lingüística, reduint-la a la dicotomia entre correcció i incorrecció.

3. METODOLOGIA

Amb l'objectiu de determinar si els manuals de text de nivell C2 de català han adaptat els continguts sintàctics d'acord amb la nova normativa, s'ha adoptat una metodologia basada en

l'anàlisi comparativa. En aquesta anàlisi, s'han contraposat les tres gramàtiques institucionals i normatives amb manuals de tres editorials diferents: Castellnou, Barcanova i PAM. Amb la finalitat de recollir una visió completa del marc normatiu, no només s'ha considerat la GIEC —l'obra de referència de l'IEC—, sinó també la resta de gramàtiques publicades per aquesta institució —la GEIEC i la GBU. L'objectiu és incloure totes les possibles fonts que podrien haver influït en l'elaboració dels manuals. Aquestes obres normatives constitueixen, per al treball, el punt de referència que ens permetrà de respondre a la pregunta de recerca.

Pel que fa als manuals, en el cas de Barcanova i Castellnou, s'han analitzat dues edicions d'un mateix llibre de text: una d'anterior a la publicació de la nova normativa i una altra de posterior, per poder avaluar de manera clara com s'han adaptat els continguts i identificar els canvis específics introduïts després de l'actualització. Cal remarcar, però, que el focus de l'anàlisi se centra en les versions posteriors a l'establiment de la nova normativa i que només es farà referència a les versions anteriors en aquells casos en què es detectin variacions significatives en funció de l'edició.

Per tal de determinar si els manuals han adaptat els continguts sintàctics d'acord amb la nova normativa, és fonamental conèixer la normativa anterior per poder identificar les modificacions introduïdes. És per això que es recull una breu revisió de la normativa anterior dels fenòmens analitzats, establerta per Fabra, amb la finalitat d'identificar si els manuals han posat al dia els seus continguts o si bé continuen basant-se en la normativa anterior.

L'anàlisi es basa en l'estudi d'un seguit de fenòmens lingüístics seleccionats a partir del llibre *La nova normativa a la butxaca. Principals novetats*, de Neus Nogué (2018). S'han triat aquells trets presents en la majoria dels manuals que conformen el corpus d'aquesta recerca que, per la seva complexitat o bé per la tendència a generar dubtes entre els usuaris, es tracten habitualment en textos o manuals.

Més concretament, per a cada fenomen, en primer lloc, es farà una breu revisió de la normativa anterior, seguida de l'exposició del contingut de les gramàtiques institucionals. S'identificaran els canvis en relació amb la normativa anterior, així com les possibles diferències entre les tres obres de l'IEC. A continuació es compararà la normativa de cada fenomen amb el tractament que en fan els manuals, tant pel que fa a l'exposició teòrica com a l'aplicació pràctica. Això és, l'estudi del contingut teòric per determinar si els manuals recullen totes les opcions normatives,

si coincideixen amb la valoració de l'IEC i, en el cas que la normativa inclogui referències als diferents registres de la llengua, si els manuals també les incorporen; i la revisió dels exercicis i solucions proposats per valorar-ne la pertinència i actualització, respectivament.

4. DESCRIPCIÓ DEL CORPUS

Com ja s'ha dit, el corpus d'aquesta investigació es conforma per tres manuals destinats a l'assoliment del nivell C2: *C2: nivell superior*, de l'Editorial Castellnou (primera i quarta edició, 2014 i 2024); *El català escrit 2: nivell superior*, de l'Editorial Barcanova (primera i segona edició, 2015 i 2018); i *A punt 6: curs de català: C2*, de les PAM (2023).

Per seleccionar els manuals, s'han tingut en compte els següents criteris. En primer lloc, s'ha optat per incloure obres publicades per editorials de prestigi, com ho són Castellnou, Barcanova i PAM. En segon lloc, s'han seleccionat manuals amb una estructura similar —tots inclouen contingut teòric, així com exercicis i solucions— per facilitar la comparació.

En tercer lloc, com s'ha explicat més amunt, hem optat per incloure manuals publicats abans de l'actualització que han publicat també edicions posteriors a la nova normativa—com el de Barcanova i Castellnou—, així com manuals elaborats després de l'actualització i que parteixen doncs directament de la nova normativa—com el de les PAM—, perquè en el cas dels primers podrem identificar els canvis específics introduïts en les edicions posteriors motivats per la publicació de la nova normativa, i en el cas del tercer es podrà observar la transmissió de la normativa sense la influència d'edicions prèvies a la seva entrada en vigor.

Per avaluar adequadament el contingut dels manuals, és fonamental tenir en compte la metodologia que adopten, el registre lingüístic que es proposen de tractar i saber si expliciten haver incorporat les modificacions introduïdes per la nova normativa. És per això que en fem una breu caracterització basant-nos en les introduccions respectives.

Castellnou, metodològicament s'emmarca en els principis del Marc Europeu Comú de Referència per a les llengües (MECR). A més, assegura estar actualitzat: “Amb aquesta edició, hem volgut, d'una banda, adaptar el cos del llibre a les normes que estableixen la nova *Gramàtica de la llengua catalana* i *Ortografia catalana* de l'IEC, i de l'altra, adequar també les parts teòrica i pràctica a la nova normativa”. En la introducció no s'especifica en quins

registres lingüístics se centra el manual. Tanmateix, atès que s'emmarca en la metodologia del MEQR, cal tenir en compte el que aquest estableix per al nivell corresponent:

Can understand with ease virtually everything heard or read. Can summarise information from different spoken and written sources, reconstructing arguments and accounts in a coherent presentation. Can express him/herself spontaneously, very fluently and precisely, differentiating finer shades of meaning even in more complex situations (Council of Europe, 2001).

Aquest domini implica, doncs, entre altres aspectes, que l'usuari tingui la capacitat d'ajustar el registre segons la situació comunicativa, de manera que el manual hauria d'incloure informació relativa a tots els registres.

Barcanova, per la seva banda, es distingeix metodològicament per posar l'accent en la detecció d'errors freqüents i d'elements poc coneguts, com s'explica en la introducció: “En les tres parts centrals l'èmfasi no el posem tant en els aspectes generals que hom pot trobar en obres d'aquesta temàtica, sinó que incidim en aquells que o bé generen més dubtes o bé són poc coneguts”. A partir de certs fragments de la introducció es fa palesa que el manual manté la dicotomia tradicional correcte/incorrecte: “*El català escrit 2. Nivell superior* possibilita diverses lectures segons les necessitats de cada usuari: per exemple, es pot llegir només el text principal o donar un cop d'ull als fragments incorrectes (indicats en vermell) i els correctes (indicats en verd)”. En el treball analitzarem si l'adopció d'aquest enfocament pot dificultar la incorporació del model normatiu de l'IEC, basat en l'adequació.

L'editorial manifesta haver actualitzat l'obra d'acord amb els canvis normatius: “Durant l'any 2018 vam adaptar el nostre llibre als canvis normatius proposats per l'Institut d'Estudis Catalans, tant els consignats a la GIEC (*Gramàtica de la llengua catalana*) com, sobretot, els derivats de canvis ortogràfics”. Amb tot, el fragment “sobretot, els derivats de canvis ortogràfics” suggereix que les actualitzacions gramaticals potser no seran tan rigoroses.

En efecte, malgrat que no es formuli explícitament, es detecta certa reticència d'adoptar plenament la normativa:

Amb tot, com que el nostre llibre és una obra adreçada a confegir textos de caire assagístic de formalitat mitjana o fins i tot una mica alta, els canvis prescrits per l'IEC, més enllà dels aspectes ortogràfics, són mínims. Hem pres aquesta consideració també pel fet que les persones a les quals va adreçada l'obra o bé han d'atenir-se a les mateixes normes que abans del 2017 pel que fa als aspectes sintàctics, per exemple

(com és el cas dels estudiants que s'examinen de l'examen de Selectivitat, com han deixat ben clar els organitzadors de les PAU) o bé en segons quins aspectes han d'observar el llibre d'estil del mitjà on treballen (com la majoria de periodistes, posem per cas). A més, des del punt de vista didàctic sempre és preferible aprendre inicialment una regla sistemàtica que no pas una altra que per a un aprenent lluny de facilitar-li l'escriptura la hi complica molt (per exemple, per a un aprenent és molt més difícil escriure *l'hi* per a *li ho*, o *conèixe'l* per a *conèixer-lo*, que no pas la solució regular).

Certament, l'expressió “Hem pres aquesta consideració” revela que el manual ha pres un posicionament concret envers la nova normativa. L'argumentació que segueix, la qual defensa la vigència de la normativa anterior en contextos diversos, suggereix que no s'incorporaran totes les modificacions normatives. Endemés, en els exemples ja s'avança que algunes formes no s'inclouran tot i ser normatives amb l'objectiu, segons les autores, de facilitar l'aprenentatge a l'estudiant.

En relació amb el registre, s'indica que “és una obra adreçada a confeir textos de caire assagístic de formalitat mitjana o fins i tot una mica alta”.

Finalment, pel que fa a PAM, en termes metodològics s'inscriu també en el MECR. Endemés, es caracteritza per adoptar un “enfocament orientat en l'acció en què es desenvolupa una tasca, unitat essencial per a la programació i per a l'ensenyament”.

En la introducció no es fa esment de l'actualització de la normativa de la llengua catalana, de manera que no queda clar si el manual incorpora les novetats normatives. Ara bé, tenint en compte que la seva publicació és posterior a l'entrada en vigor de la nova normativa, cal pensar que les hauria d'incorporar. Igualment, tampoc s'especifica en quins registres lingüístics se centra el manual, però com passa en Castellnou, com que es basa en el MECR, hauria d'abordar-los tots.

Un altre aspecte rellevant per a l'anàlisi és que tant la GIEC com la GBU han incorporat diverses modificacions que cal tenir en compte a l'hora de valorar el contingut dels manuals. Els continguts que presenten els manuals haurien d'estar actualitzats fins a l'última versió de les gramàtiques institucionals disponible en el moment de la seva publicació. Altrament, es podria afirmar erròniament que certs trets no estan actualitzats quan, realment, tals actualitzacions no s'havien introduït encara.

En el cas de la GIEC, publicada l'any 2016, en l'apartat d'Actualitzacions del web, es detallen les modificacions introduïdes el juny del 2022, el desembre del 2023 i el novembre del 2024, presentades cadascuna en un document que les contraposa amb la versió anterior de l'obra.

En la taula següent es presenten les versions de la GIEC que, en funció de la data de publicació de cada manual, s'haurien d'haver tingut en compte en l'elaboració.

Taula 1

Versió de la GIEC considerada en els manuals

Manual	Versions considerades
Castellnou 2014	-
Castellnou 2024	desembre 2023
Barcanova 2015	-
Barcanova 2018	2016
PAM 2023	juny 2022

Per a l'anàlisi, es pren com a referència la versió actual en línia de la GIEC, ja que la major part dels fenòmens estudiats no han experimentat modificacions substancials. Tanmateix, en el cas de les correlacions verbals, sí que se n'han detectat, de manera que es posaran en relleu en l'anàlisi del fenomen.

Quant a la GBU, tot i que també ha estat objecte de modificacions, aquestes s'incorporen a la versió en línia a mesura que s'aproven, sense especificar-ne el moment exacte. Ara bé, trobem un document, que no porta data, on es presenten les diverses modificacions, comparant-les amb la versió impresa del 2019. Així doncs, no podem saber quines modificacions s'havien incorporat quan es van elaborar els manuals. Revisant aquest document, però, tampoc no s'han detectat modificacions rellevants pel que fa als fenòmens analitzats, per la qual cosa tindrem en compte també la versió en línia actual.

5. ANÀLISI DELS FENÒMENS

5.1. *Pronoms febles (1): Combinacions dels pronoms d'acusatiu determinat de tercera persona amb el pronom de datiu singular de tercera persona*

Normativa

La normativa anterior tracta la variació deixant entreveure diferències entre els parlars:

El datiu singular del pronom *ell* és *li*, però *li* apareix sovint reemplaçat per *hi* quan el dit datiu concorre amb un altre pronom de tercera persona. El canvi de *li* en *hi* té lloc principalment quan el segon pronom és un acusatiu del pronom *ell*, en el qual cas la llengua literària usa avui exclusivament *hi* (almenys a Catalunya) (Fabra 1918 [1933]: 48).

A continuació es presenten les combinacions dels pronoms d'acusatiu determinat de tercera persona amb la variant de datiu *hi* i, entre parèntesis, les formes corresponents sense substitució. Malgrat que no s'indiqui explícitament a quines varietats pertanyen les darreres, s'infereix que poden ser pròpies d'altres parlars fora de Catalunya. Endemés, el tractament dels dos sistemes és equitatiu, ja que no s'afirma que cap d'ells sigui no normatiu.

Quant a la variant *l'hi*, resultat de les combinacions *la hi* i *li ho*, es vincula a la llengua oral:

El llenguatge parlat conforment *li*, *l'hi*, *la hi*, *li ho* i *li hi* (pronunciats habitualment *li*) convé tenir present que *li* és el datiu singular del pronom *ell*, —*l'hi* es la combinació de l'acusatiu masculí del singular d'aquest pronom amb l'adverbi *hi* o de datiu *li*, reemplaçat per *hi*, —*la hi* és la combinació de l'acusatiu femení del singular del pronom *ella* amb l'adverbi *hi* o amb el datiu *li*, reemplaçat per *hi*, —*li ho* és la combinació del datiu *li* amb el neutre *ho*, —i *li hi* és la combinació del datiu *li* amb l'adverbi *hi* (Fabra 1918 [1933]: 52).

De la variant *n'hi* de la combinació *li'n*, la normativa anterior en diu el següent:

El llenguatge parlat (Barcelona) usa *n'hi* com a combinació del pronom *en* o *ne* amb l'adverbi *hi* i com a combinació del pronom *en* o *ne* amb el datiu *li*, reemplaçat per *hi*. En el primer cas *n'hi* és correcte; en el segon cas és preferible *li'n* o *li n'* (Fabra 1918 [1933]: 55).

Pel que fa a la normativa vigent, es detecten diverses modificacions respecte de la normativa anterior. En primer lloc, el tractament de la variació dialectal és més transparent (GIEC, § 8.4.2a). En segon lloc, s'amplia l'adequació de la forma *l'hi* —variant de *li ho* i *la hi*— als registres formals. Tanmateix, aquestes formes reben un tractament diferenciat: la variant de la

combinació de l'acusatiu masculí singular *l'hi* s'admet al costat de *li ho* —aquesta última, però, considerada més habitual en contextos formals (GIEC, § 8.4.3.3b)—; la variant *l'hi* de la combinació de l'acusatiu femení singular, en canvi, s'accepta com a segona opció, darrere de *la hi* (GIEC, § 8.4.2a). Així mateix, la forma *n'hi*, que en Fabra es presentava com una segona opció, s'equipara a la forma *li'n* en la normativa actual (GIEC, § 8.4.3.3b).

Pel que fa a la variació dialectal de les combinacions pronominals de datiu i acusatiu de tercera persona, les tres gramàtiques indiquen que són diferents segons els parlars i que ambdós sistemes són “acceptables en els parlars respectius”:

En la llengua antiga, el pronom de tercera persona d'acusatiu s'anteposava al de datiu singular de tercera persona, i en aquesta combinació el pronom *li* acabà adoptant la forma *hi*. Així, d'una oració com *Ell la li donà* es va passar a una altra com *Ell la hi donà*. Aquest ordre, amb la variant *hi*, s'ha mantingut en la major part de l'àmbit lingüístic. En valencià, en canvi, s'ha adoptat l'ordre «datiu + acusatiu» amb la variant *li* del datiu singular: *Ell li la donà*. Totes dues solucions són igualment acceptables en els parlars respectius (GIEC, § 8.4.2a).

En la llengua antiga, el pronom de tercera persona d'acusatiu s'anteposava al de datiu singular de tercera persona, i en aquesta combinació el pronom *li* acabà adoptant la forma *hi*. Així, d'una oració com *Ell la li donà* es va passar a una altra com *Ell la hi donà*. Aquest ordre, amb la variant *hi*, s'ha mantingut en els parlars orientals i nord-occidentals. En valencià, en canvi, s'ha adoptat l'ordre «datiu + acusatiu» amb la variant *li* del datiu singular: *Ell li la donà*. Totes dues solucions són igualment acceptables en els parlars respectius (GEIEC, § 13.5.3c).

Cal destacar que la combinació de datiu de tercera persona (*li, els*) amb l'acusatiu de tercera persona (*el, la, els, les*) o els pronoms *ho* i *en* presenta diferències segons els parlars. [...] En els parlars orientals i nord-occidentals, quan els pronoms de tercera persona d'acusatiu (*el, la, els, les*) s'anteposen al pronom de datiu singular de tercera persona (*li*), aquest adopta la forma *hi*. En valencià, en canvi, s'ha adoptat l'ordre «datiu + acusatiu» amb la variant *li* del datiu singular. [...] Tant la solució amb la variant *hi* com la solució amb la variant *li* són acceptables en els parlars respectius (GBU, § 16.4).

En referència als parlars que empren la variant *hi*, en les obres es descriuen tres casos de polimorfisme. En la combinació amb l'acusatiu femení singular, totes tres obres recullen la doble opcionalitat aparent, considerant tant *la hi* com *l'hi* formes normatives, si bé confereixen preferència a la primera. Igualment, coincideixen en assenyalar que la forma *l'hi* prové de l'elisió de *-a*, considerada habitual en la parla oral. Val a dir, però, que tant la GIEC com la GEIEC presenten aquesta informació en lletra menuda:

[...] En les combinacions de *la* i *hi* és habitual l'elisió de la *-a* del femení (*L'hi van donar*), d'una manera semblant al que passa també sovint amb l'article definit *la* (per exemple, quan *la independència* es pronuncia *l[i]ndependència*; § 16.3.1a). En els registres formals és preferible mantenir la vocal *i*, en aquest cas, *hi* es pronuncia com a semivocal [j] i els dos pronoms també formen una única síl·laba amb diftong: *La hi van donar* (GIEC, § 8.4.2a).

En les combinacions de *la* i *hi*, oralment és habitual l'elisió de la *-a* del femení (*L'hi donà*), però en els registres formals és preferible mantenir la vocal: *La hi donà* (GEIEC, § 13.5.3c).

Figura 1

Ús de la combinació *la hi*

En els registres formals, és preferible mantenir la combinació *la hi*, tot i que oralment és habitual l'elisió de la *a* del pronom femení.

Al concert no la hi vaig trobar (preferible a *Al concert no l'hi vaig trobar*)
La sal ja la hi he posat (preferible a *La sal ja l'hi he posat*)

Font: GBU, § 16.4 r6¹

Tanmateix, en els quadres resum de les tres gramàtiques (GIEC, Quadre 8.13; GEIEC, 2018, Quadre 13.8; GBU, 2019: Quadre 16.4) sobre les variants de combinacions amb el pronom de datiu de tercera persona singular, no s'inclou la forma no preferible *l'hi* de l'acusatiu femení singular. Tal ommissió, com ha apuntat Nogué (2019), fomenta “una interpretació restrictiva de la norma”:

Figura 2

QUADRE 8.13
Combinacions del pronom de datiu singular de tercera persona amb un d'acusatiu de tercera persona

PRONOM D'ACUSATIU	PRONOM DE DATIU	
	VARIANT <i>LI</i>	VARIANT <i>HI</i>
<i>el</i>	<i>L'li donaré</i> (, el disc, al teu germà)	<i>L'hi donaré</i>
	<i>Li l'agafaré</i>	<i>L'hi agafaré</i>
	<i>Porta-li'l</i>	<i>Porta-l'hi</i>
	<i>Pots donar-li'l</i>	<i>Pots donar-l'hi</i>
<i>la</i>	<i>Li la donaré</i> (, la crema, al teu germà)	<i>La hi donaré</i>
	<i>Li l'agafaré</i>	<i>La hi agafaré</i>
	<i>Porta-li-la</i>	<i>Porta-la-hi</i>
	<i>Pots donar-li-la</i>	<i>Pots donar-la-hi</i>
<i>els</i>	<i>L'ls donaré</i> (, els discos, a la mare)	<i>Els hi donaré</i>
	<i>L'ls agafaré</i>	<i>Els hi agafaré</i>
	<i>Porta-l'ls</i>	<i>Porta-ls-hi</i>
	<i>Pots donar-l'ls</i>	<i>Pots donar-ls-hi</i>
<i>les</i>	<i>Li les donaré</i> (, les cartes, al teu germà)	<i>Les hi donaré</i>
	<i>Li les agafaré</i>	<i>Les hi agafaré</i>
	<i>Porta-li-les</i>	<i>Porta-ls-hi</i>
	<i>Pots donar-li-les</i>	<i>Pots donar-ls-hi</i>

Font: GIEC

¹ D'ara endavant, amb *r* ens referim a remarca.

Figura 3

QUADRE 13.8 . Variants de les combinacions amb el pronom de datiu de tercera persona singular

Combinacions sense <i>hi</i>	Combinacions amb <i>hi</i>
Li'l compraré (, el pis, al teu veï)	L'hi compraré
Li la regalaré (, la maleta, al teu amic)	La hi regalaré
Li'ls regalaré (, els llibres, al meu company)	Els hi regalaré
Li les regalaré (, les maletes, al teu amic)	Les hi regalaré

Font: GEIEC

Figura 4

QUADRE 16.4. Variants de combinacions amb el pronom de datiu de tercera persona del singular

Combinacions sense <i>hi</i>	Combinacions amb <i>hi</i>
Li'l compraré (, el pis, al teu veï)	L'hi compraré
Li la regalaré (, la maleta, al teu amic)	La hi regalaré
Li'ls regalaré (, els llibres, al meu company)	Els hi regalaré
Li les regalaré (, les maletes, al teu amic)	Les hi regalaré

Font: GBU

Finalment, de la combinació del datiu singular amb els pronoms *en* i *ho*, totes tres informen sobre la doble opcionalitat: *li'n* o *n'hi* i *li ho* o *l'hi*. S'afegeix, a tall informatiu, que les primeres són més habituals en els registres formals:

En els parlars que empren la variant de datiu singular *hi* en substitució de *li*, aquesta forma també tendeix a generalitzar-se en les combinacions amb el pronom *en* i amb el pronom *ho*, que en aquest cas és representat per *l* (com si es tractés del pronom d'acusatiu *el*). Les dues combinacions, que es mostren en el quadre 8.14, són acceptables, però en els registres formals és més habitual l'ús de les combinacions amb *li* (GIEC, § 8.4.3.3b).

En els parlars que empren la variant de datiu singular *hi* en substitució de *li*, aquesta forma també tendeix a generalitzar-se en les combinacions amb el pronom *en* i amb el pronom *ho*, que en aquest cas és representat per *l* (com si es tractés del pronom d'acusatiu *el*): *N'hi donaré* (, de pastís, al teu germà); *L'hi donaré* (, això, a la mare). Les dues combinacions són acceptables, però en els registres formals és més habitual l'ús de les combinacions amb *li*: *Li ho donaré*; *Li'n donaré* (GEIEC, § 13.5.3c).

Figura 5

Combinació del pronom de datiu singular *hi* amb els pronoms *en* i *ho*

 En els parlars orientals i nord-occidentals, el pronom de datiu singular *hi* tendeix a generalitzar-se en les combinacions amb el pronom *en* i amb el pronom *ho*, que en aquest cas és representat per *l* (com si es tractés del pronom d'acusatiu *el*).

Registres formals	Registres informals
<i>Ja li ho compraré jo, a la mare</i>	<i>Ja l'hi compraré jo, a la mare</i>
<i>Això li ho enviarem demà</i>	<i>Això l'hi enviarem demà</i>
<i>A l'avi, de pastís no li'n donis</i>	<i>A l'avi, de pastís no n'hi donis</i>
<i>Li n'heu portat, de prunes, a l'Anna?</i>	<i>N'hi heu portat, de prunes, a l'Anna?</i>

Les dues combinacions són acceptables, però en els registres formals és més habitual el manteniment de *li* en combinació amb *en* i *ho*.

Font: GBU, 2019, § 16.4 r2

De manera similar a la no inclusió de la forma no preferent de la combinació de l'acusatiu femení singular en els quadres resum de les tres gramàtiques, la taula de la GBU promou també una interpretació restrictiva de la norma en relació amb les combinacions amb els pronoms *ho* i *en*. En efecte, les combinacions considerades menys habituals en els registres formals queden relegades als informals, cosa que no és coherent amb el text de la remarca. Aquesta lectura no és possible, però, ni en la GIEC —on es contraposen variants, no registres— ni en la GEIEC —que no inclou cap quadre dedicat a aquestes combinacions.

Figura 6

QUADRE 8.14

Combinacions del pronom de datiu singular de tercera persona amb els pronoms *ho* i *en*

PRONOM <i>HO</i> O <i>EN</i>	PRONOM DE DATIU	
	VARIANT <i>LI</i>	VARIANT <i>HI</i>
<i>ho</i>	Li ho donaré (, això, a la mare)	L'hi donaré
	Li ho agafaré	L'hi agafaré
	Porta-li-ho	Porta-l'hi
	Pots donar-li-ho	Pots donar-l'hi
<i>en</i>	L'i'n donaré (, de pastís, al teu germà)	N'hi donaré
	Li n'agafaré	N'hi agafaré
	Porta-li'n	Porta-n'hi
	Pots donar-li'n	Pots donar-n'hi

Font: GIEC

Manuais

Pel que fa a la variació dialectal, el manual de Barcanova presenta en la teoria les combinacions possibles per als parlars d'ambdues variants, mentre que el de PAM recull només les de la variant *hi*. No obstant això, el fet que s'hi refereixi com a “algunes varietats del català”, suggereix que n'hi ha d'altres que segueixen un patró diferent. Finalment, el de Castellnou

també es limita a les combinacions de la variant *hi*, tot i que només es fan observacions sobre la combinació *els hi*, i no inclou ni teoria ni exercicis sobre les combinacions amb el pronom de datiu singular de tercera persona, estudiades en aquesta secció.

Figura 7

Castellnou: combinacions pronominals

La combinació *els hi*

La combinació de pronoms **els hi** representa sempre dos complements, que poden ser:

- **CD + CI:** No vaig proporcionar els estris a la secretària? No, no els hi vaig proporcionar perquè encara no els tenia.
- **CI + CC:** Quan puguis, telefona a tots els proveïdors al mòbil. Telefona'ls-hi i digues-los que farem els pagaments el dia 25.
- **CD + CC:** Arxiva els documents a la carpeta de seguida. Si no els hi arxives, es traspaperaran.
- **CD + Pred:** Sempre deixes tots els papers desordenats. No els hi deixis; després et queixes que no trobes res.
- **CD + CPrep:** Caldria habitar els clients al nou horari europeu. Si no els hi habituem, tornarem a plegar tard. D'altra banda, la nova Gramàtica de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans admet, en registres col·loquials, l'ús de la forma *els hi* com a resultat de la combinació del pronom *els* i *el/la/els/les/ho*.

Portaré ol·lapis/la brusa/els fulls/los llibretos/això als meus amics: **Els hi** portaré

Figura 8

Barcanova: combinacions pronominals

CD \ CI	em	et	es	li	ens	us	els
ho	m'ho	t'ho	s'ho	li ho	ens ho	us ho	els ho
el	me'l	te'l	se'l	li'l = l'hi	ens el	us el	els el
la	me la	te la	se la	li la = la hi	ens la	us la	els la
els	me'ls	te'ls	se'ls	li'ls = els hi	ens els	us els	els els
les	me les	te les	se les	li les = les hi	ens les	us les	els les
en	me'n	te'n	se'n	li'n	ens en	us en	els en

Figura 9

PAM: combinacions pronominals

combinació de pronoms: li, els + el, la, els, les, en, ho

- ▶ En algunes varietats del català, el pronom **li** de complement indirecte en combinació amb els pronoms **el, la, els, les** de complement directe pren la forma **hi** i aleshores ocupa la darrera posició.
- ▶ En un registre formal, les combinacions són les següents:

	el	la	ho	en	els	les
li	l'hi	la hi	li ho	li'n	els hi	les hi
els	els el	els la	els ho	els en	els els	els les

- ▶ En un registre informal o col·loquial, podem trobar els canvis o simplificacions següents en la combinació de pronoms:

	el	la	ho	en
li	l'hi			n'hi

	el	la	ho	els	les	en
els	els hi					els n'hi

Quant als exercicis proposats, els solucionaris només ofereixen les solucions per a la variant *hi*, cosa que era esperable per al de l'Abadia, però no per al de Barcanova que, en la teoria, sí que recull les combinacions de la varietat valenciana.

A propòsit dels casos amb doble opcionalitat, en les dues edicions de Barcanova s'inclou un quadre resum de les combinacions pronominals. En les columnes dedicades a les combinacions amb els pronoms datius de tercera persona *li* i *els* consten només les formes *li ho*, *li'n* i *la hi*.

Les diferències entre edicions es troben en les puntualitzacions que segueixen aquest quadre. L'edició de 2015 es limita a constatar l'ús de la forma *n'hi*: “Alguns escriptors fan el canvi de **li** a **hi** també en la combinació **li** + **en**”.

En canvi, en l'edició del 2018, posterior a la publicació de la GIEC, es parla a més de la forma *l'hi* com a variant de la combinació amb el pronom *ho*, però no com a variant de *la hi*: “Hi ha escriptors i alguna publicació del català central que també canvien *li'n* per *n'hi* i *li ho* per *l'hi*, combinacions que la GIEC considera «acceptables», si més no en els registres no formals”.

Tot i aquesta voluntat d'actualització —reflectida per la referència explícita a la nova normativa—, el manual no incorpora els canvis introduïts per la GIEC. D'una banda, s'omet la forma *l'hi* com a variant admissible de *la hi* en els registres formals; de l'altra, l'explicació relativa a *n'hi* i *l'hi* constitueix una interpretació errònia de la normativa. En efecte, la GIEC, tot i considerar-les menys freqüents en els registres formals, les considera igualment admissibles en aquests registres.

En relació amb els exercicis i solucions, no s'observen diferències entre edicions. Es mostra la doble opcionalitat de *li* + *en* però, en canvi, no hi ha cap exercici en què aparegui la combinació del datiu singular amb el pronom *ho*. Pel que fa a la variant *l'hi* de *la hi*, igual que en el contingut teòric, tampoc apareix en les solucions dels exercicis (vg. Taula B1).

En definitiva, l'actualització resta incompleta: es marginalitza la variant *l'hi* de la combinació *la hi*, potser a causa de la presentació de la informació en una mida de lletra diferent; a més es fa una interpretació errònia de les formes que sí que s'inclouen, que queden relegades als registres informals.

Pel que fa a PAM, presenta dues taules: una per als registres formals en què s'inclouen les formes *la hi*, *li ho* i *li'n*; i una altra per als informals on es recullen les variants *l'hi* i *n'hi*.

Els exercicis i solucions presenten incoherències en relació amb el contingut teòric. D'una banda, mentre que en la teoria les formes *l'hi* —variant de *la hi* i *li ho*— i *n'hi* reben el mateix tractament —es presenten com a pròpies dels registres informals, classificació que no es desprèn de la GIEC—, en els exercicis i solucionaris, es tracten diferentment. En efecte, les solucions mostren la doble opcionalitat per a les combinacions amb els pronoms *en* i *ho* (vg. Taula P1), mentre que sembla que s'eviti presentar-la per a la combinació amb l'acusatiu femení singular. Certament, en cap exercici cal escriure aquesta forma, només apareix en activitats de selecció d'opció correcta, en què, val a dir, no es contraposa a *l'hi* (vg. Taula P2).

D'altra banda, algun exercici està mal plantejat i contradiu el contingut teòric. En efecte, en la teoria PAM considera que la variant *l'hi* de l'acusatiu femení singular és l'única adequada en registres informals; tanmateix, l'exercici en qüestió presenta un exemple clarament oral (exemple 3) —que no requereix doncs la variant formal— i no ofereix *l'hi* com a possible opció (vg. Taula P2).

En definitiva, el manual PAM no incorpora la nova normativa quan tracta les combinacions d'acusatiu i datiu de tercera persona. S'associen erròniament les formes als registres, quan de l'explicació normativa se'n desprèn que totes les formes són acceptables en tots els registres, encara que, en els registres formals, algunes d'elles siguin menys habituals —com les formes *n'hi* i *l'hi* de les combinacions amb els pronoms *en* i *ho*— o no preferibles —com la variant de *la hi*, *l'hi*.

De fet, la classificació que en fa el manual, contraposant el registre formal amb l'informal, recorda a la taula que conté la GBU sobre les combinacions amb els pronoms *en* i *ho*, que certament presenta tal oposició, i al tractament que en feia Fabra en la normativa anterior. D'altra banda, que es presenti una única variant per als registres formals de la combinació d'acusatiu femení singular —la variant *la hi*—, s'ajusta al tractament que en fan les tres gramàtiques en els quadres resum respectius, que només recullen aquesta forma. Així mateix, l'omissió de la forma *la hi* en els exercicis i solucions, en contraposició a la inclusió de la doble opcionalitat de les combinacions amb els pronoms *ho* i *en*, podria estar motivada per la lletra menuda de la GIEC i GEIEC en les explicacions relatives a l'acusatiu femení singular. En

efecte, és possible que els autors dubtessin de l'estatus normatiu de la informació presentada en lletra menuda i, per aquest motiu, haurien optat per evitar l'ús d'aquesta forma per no córrer el risc de difondre informació que no fos realment normativa.

5.2. *Pronoms febles (2): La forma els hi*

Normativa

La forma col·loquial *els hi* s'usa com a variant de la combinació del datiu plural amb els pronoms d'acusatiu i amb els pronoms *en* i *ho*, però també com a pronom de datiu plural en si mateix. Tot i que l'anterior normativa ja recull aquests fenòmens, Fabra no considera normativa aquesta forma en cap d'aquests casos:

Essent molt freqüent en el llenguatge parlat l'ús de la combinació *els hi* com a datiu del plural del pronom *ell* (V. § 43-II), i essent-ho igualment la substitució de la dita combinació a les combinacions del datiu del plural de *ell* amb els acusatius d'aquest pronom i amb *ho*, convé tenir present que *els hi* (*-los-hi* o *'ls-hi*) no es pot usar sinó com a combinació de l'acusatiu masculí del plural o del datiu del plural del pronom *ell* amb l'adverbi *hi*, o de l'acusatiu del plural del pronom *ell* amb el datiu del singular *li*, reemplaçat per *hi*. En tot altre cas *els hi* és incorrecte i cal substituir-lo per *els* (*-los* o *'ls*), per *els el* (*els l'*, *-los-el* o *'ls-el*), per *els els* (*-los-els* o *'ls-els*), per *els la* (*els l'*, *-los-la* o *'ls-la*), per *els les* (*los-les* o *'ls-les*) o per *els ho* (*-los-ho* o *'ls-ho*) (Fabra 1918 [1933]: 53).

Actualment, aquests usos que Fabra considerava incorrectes es consideren normatius, però només en els registres col·loquials.

En efecte, totes tres gramàtiques estableixen que en els registres formals, en les combinacions del pronom de datiu plural amb els pronoms d'acusatiu de tercera persona o els pronoms *ho* i *en* cal emprar les formes tradicionals:²

En les combinacions del pronom de datiu plural de tercera persona amb un pronom d'acusatiu de tercera persona (*el*, *la*, *els*, *les*) o bé amb els pronoms *ho*, *en* i *hi*, en els registres formals s'utilitzen les formes tradicionals, amb el pronom de datiu (*els* o les variants *-los* i *'ls*) anteposat als altres pronoms, com s'exemplifica en el quadre 8.15 amb cadascuna de les combinacions (GIEC, § 8.4.3.4).

² En aquest cas, sembla que, amb la denominació *formes tradicionals*, les gramàtiques de l'IEC es refereixen a les formes que es recullen en la normativa fabriana.

Igualment, en les combinacions del pronom de datiu plural de tercera persona (*els*) amb un pronom d'acusatiu de tercera persona (*el, la, els, les*) o bé amb els pronoms *ho, en* i *hi*, en els registres formals s'utilitzen les formes tradicionals, amb el pronom de datiu (*els* o les variants *-los* i *'ls*) anteposat als altres pronoms: *Els el donaré* (, *el disc, als teus germans*); *Podríem donar-los-la* (, *la cartera, als teus germans*); *Porta'ls-els* (, *els llibres, als teus amics*); *Els les donaré* (, *les pomes, als teus avis*); *Volem donar-los-ho* (, *això, als teus veïns*); *Dona'ls-en* (, *de pastís, als teus convidats*); *Els hi deixaré la roba* (, *als teus germans, a l'armari*) (GEIEC, § 13.5.3c).

Figura 10

Combinació del pronom de datiu plural *els* amb un pronom d'acusatiu o amb el pronom *ho*

3 En les combinacions del pronom de datiu plural *els* amb els pronoms d'acusatiu *el, la, els* i *les* i amb el pronom *ho*, en els registres formals s'utilitzen les formes tradicionals, amb el pronom de datiu (*els* o les variants *-los* i *'ls*) anteposat als altres pronoms.

Els el donaré (, *el regal, als teus amics*)
Podríem donar-los-la (, *la cartera, als teus germans*)
Porta'ls-els (, *els llibres, als teus amics*)
Els les donaré (, *les pomes, als teus avis*)
Volem donar-los-ho (, *això, als teus veïns*)

Font: GBU, § 16.4 r3

La GIEC i la GEIEC apunten, en lletra petita, que en aquestes combinacions, els parlants amb la variant de datiu singular *hi* empren la forma *els hi* —i *els n'hi* per a la combinació amb el pronom *en*— i remarquen que no és adequada en els registres formals. En la GIEC s'especifica que aquest ús es dona en contextos col·loquials, mentre que en la GEIEC no:

En els parlars que empren la variant de datiu singular *hi* en substitució de *li*, també s'usa col·loquialment la seqüència *els hi* (o *-los-hi* o *'ls-hi*, segons el context) per a totes les combinacions anteriors, amb el pronom *en*, generalment intercalat, en el cas de la combinació del datiu plural amb aquest pronom (*Els n'hi donaré, de pastís, als teus germans; Els n'hi portaré; Porta'ls-n'hi*). En el quadre 8.16 es comparen les combinacions amb la forma *hi* de datiu amb les paral·leles sense *hi* i sense sincretisme en l'expressió de gènere i nombre respecte a l'acusatiu. Aquestes combinacions que acabem d'esmentar en què *hi* funciona com a marca de datiu no són adequades en els registres formals.

QUADRE 8.16
Variants de les combinacions amb el pronom de datiu plural de tercera persona

PRIMER PRONOM	SEGON PRONOM	COMBINACIONS SENSE <i>HI</i>	COMBINACIONS AMB <i>HI</i>
<i>els</i> (datiu)	<i>el</i>	Els el donaré (, <i>el disc, als teus germans</i>)	Els hi donaré
	<i>la</i>	Els la donaré (, <i>la cartera, als teus germans</i>)	Els hi donaré
	<i>els</i> (acusatiu)	Els els donaré (, <i>els discos, als teus germans</i>)	Els hi donaré
	<i>les</i>	Els les donaré (, <i>les carteres, als teus germans</i>)	Els hi donaré
	<i>ho</i>	Els ho donaré (, <i>allò, als teus germans</i>)	Els hi donaré
	<i>en</i>	Els en donaré (, <i>de pastís, als teus germans</i>)	Els n'hi donaré

(GIEC, § 8.4.3.4)

En els parlars que empren la variant de datiu singular *hi* en substitució de *li*, també s'usa la seqüència *els hi* (o *-los-hi* o *'ls-hi*, segons el context) per a totes les combinacions anteriors, amb el pronom *en*, generalment intercalat, en el cas de la combinació del datiu plural amb aquest pronom (*Els n'hi donaré, de pastís, als teus germans; Els n'hi portaré; Porta'ls-n'hi*). En els registres formals, s'evita aquest ús: *Els en donaré, de pastís, als teus germans; Els en portaré; Porta'ls-en* (GEIEC, § 13.5.3c).

En canvi, la GBU no fa esment d'aquesta forma col·loquial resultant de la combinació d'aquests pronoms, tot i que sí que la recull com a variant del datiu plural *els*.

De fet, totes tres gramàtiques expliquen que, en els parlars que empren la variant de datiu singular *hi* en substitució de *li*, aquesta forma s'utilitza per representar el datiu plural exclusivament i destaquen que aquest ús s'evita en els registres formals. La GIEC i la GEIEC ho indiquen en lletra petita:

En molts dels parlars que empren la variant de datiu *hi* en combinacions amb un pronom d'acusatiu de tercera persona (*La hi donaré, la pilota al nen*; § 8.4.3.3a), el datiu plural també presenta col·loquialment la marca de datiu *-i*, que es representa mitjançant el pronom *hi*, d'acord amb el seu origen: *Als pares no els hi hem dit res*. Aquesta forma de datiu plural, pròpia sobretot dels parlars orientals i que recentment s'ha començat a estendre al lleidatà, no s'empra en els registres formals (GIEC, § 8.2.1f).

En aquests parlars, també s'usa la combinació *els hi* en lloc del pronom de datiu plural *els*: *Als meus amics no els hi direm res*. Aquesta forma de datiu plural (*els hi*) s'evita en els registres formals: *Als meus amics no els direm res* (GEIEC, § 13.5.3c).

Figura 11

Ús de la combinació *els hi* en comptes del datiu plural *els*

En els parlars orientals, en els registres informals, s'usa la combinació *els hi* en lloc del pronom de datiu plural *els*. Aquest ús s'està estenent als parlars nord-occidentals, en què tradicionalment no s'utilitza. Aquesta forma de datiu plural (*els hi*) s'evita en els registres formals.

Sí	No
<i>Als pares no els hem dit res</i>	<i>Als pares no els hi hem dit res</i>
<i>Els trucaré perquè vinguin, als teus germans</i>	<i>Els hi trucaré perquè vinguin, als teus germans</i>
<i>Quan elles vindran, els agraïem la visita</i>	<i>Quan elles vindran, els hi agraïem la visita</i>

Font: GBU, § 16.4 r5

Així, mentre que la GIEC i GBU expliciten clarament que *els hi* és propi dels registres col·loquials o informals en la GEIEC no s'indica. D'altra banda, cal remarcar que el quadre de la GBU etiqueta aquesta forma —recordem: adequada en els registres informals— amb un *No*, per la qual cosa el lector podria considerar-la com a no normativa en termes absoluts.

Castellnou fa un recull dels casos en què la seqüència *els hi* és adequada en els registres formals i afegeix després: “D’altra banda, la nova *Gramàtica de la llengua catalana* de l’Institut d’Estudis Catalans admet, en registres col·loquials, l’ús de la forma *els hi* com a resultat de la combinació del pronom *els* i *el/la/els/les/ho*” (vg. Figura 7). Així doncs, aquest nou aspecte de la normativa s’ha recollit en el manual. No passa el mateix amb la seqüència *els hi* com a forma col·loquial de datiu plural, ja que no se’n diu res. Tanmateix, cal destacar que aquest manual se centra en les combinacions pronominals i no en els pronoms de manera individual, per la qual cosa és comprensible que no s’inclogui.

Els exercicis d’aquest manual no inclouen cap context que requereixi emprar combinacions pronominals de datiu plural amb els pronoms d’acusatiu o amb els pronoms *en* i *ho*, on podria aparèixer col·loquialment la forma *els hi*. Però sí que hi ha contextos en què podria aparèixer com a variant de datiu, tot i que en les solucions només es mostra l’opció adequada en els registres formals (vg. Taula C1).

Quant a Barcanova, en l’apartat de remarques ortogràfiques sobre *li* i *els* (el plural de *li*), s’explica que “**els hi** ([əlzi]) correspon a *els*, *els hi*, *els ho* i, en segons quins parlants a, *les hi*” i es llisten a continuació els complements que poden representar aquestes seqüències —val a dir, però, que només es recullen les formes normatives en els registres formals. Sobta que no s’incloguin les combinacions amb els pronoms de tercera persona d’acusatiu, ja que també es realitzen col·loquialment com a *els hi*. Així doncs, es recull l’ús d’aquesta forma com a datiu plural implícitament i, parcialment, com a resultat de combinacions pronominals.

A continuació segueixen unes remarques sobre “**els** (el plural de **li**)”: “El plural de **li** és **els** (i no **els hi**, que és col·loquial [...]), “El plural normatiu de **li** és **els** i no pas **els hi** [...]”. Així, si bé aquest fenomen es recull i es caracteritza com a propi dels registres informals, aquestes afirmacions són contradictòries amb el que estableix la normativa. En efecte, la forma *els hi*, en la mesura que s’inclou en les gramàtiques de l’IEC, és normativa —en els registres informals— i es pot considerar doncs una variant del plural de *li*. Endemés, en el capítol “Errors més freqüents a l’entorn dels pronoms febles” s’afirma que n’és un “[e]scriure la forma col·loquial o dialectal de la combinació de forma verbal amb un pronom feble o més: **Els hi diu** una cosa en comptes de **Els diu** una cosa [...]”. Tanmateix, aquesta afirmació tampoc és

encertada, ja que tal forma pot ser adequada en contextos específics, com ara la ficció, en què es busca reflectir el registre col·loquial. Així, és discutible qualificar de *error* una forma com aquesta i, en tot cas, caldria matisar-ho per evitar que s'interpreti que aquesta forma mai no és adequada. En definitiva, tot i que en la introducció del manual s'afirma que aquest se centra en els usos formals, aquest tipus de formulacions menystenen el registre col·loquial com si no formés part de la llengua.

Pel que fa als exercicis, trobem exemples dels dos contextos en què pot aparèixer informalment la forma *els hi*. Ara bé, aquesta forma no es recull en els solucionaris, on, en canvi, s'inclouen les formes que són apropiades en registres formals. Cal remarcar que a Barcanova aquesta forma apareix com a datiu singular en un exercici on cal corregir frases amb errors, fet que indica que es considera no normativa, malgrat ser adequada en els registres col·loquials (vg. Taula B2).

PAM presenta una taula amb les combinacions del pronom de datiu plural amb pronoms d'acusatiu i amb *en* i *ho* acceptables en els registres formals. Posteriorment, inclou una segona taula en què apareix la variant *els hi* —i també *els n'hi*—, introduïda amb l'explicació següent: “En un registre informal o col·loquial podem trobar els canvis o simplificacions següents en la combinació de pronoms” (vg. Figura 9). Com el manual de Castellnou, PAM no recull l'ús de la forma *els hi* com a datiu plural informal, si bé consta d'una secció dedicada als pronoms de datiu.

D'exercicis, en trobem de dos tipus. D'una banda, hi ha exercicis on es contraposen les variants formals i informals:

Figura 12

PAM: exercicis de combinacions pronominals

17. Tria l'opció formal i correcta de la combinació pronominal de les frases següents.

1. Tenia dubtes si **portà's-hi** / **portar-los** les sol·licituds i, al final, **els hi** va imprimir / **els** les va imprimir.
2. Què vol que en faci, dels tríptics, dels certificats i de les bosses? **Els ho dono** / **Els hi dono** ja als assistents del congrés?
3. He de dur la invitació als convidats. **Els hi portaré** / **Els la portaré** demà.
4. L'acte ja fa estona que ha acabat. **Anem-nos-en** / **Anem's-en**, que podem voler recollir.
5. Si no vol col·laborar en l'organització, no passa res, però **digue-li** / **digues-li** que, si us plau, respongui el correu el més aviat possible.
6. **Deixa's-hi** / **Deixa'ls** parlar uns minuts més, que t'indran i ha de tenir el mateix temps de paraula.

18. Les oracions següents utilitzen un registre informal dels pronoms. Torna a escriure'ls amb la forma formal.

1. An's-els, que vuli **explica'ls-hi** / _____ com ha anat la reunió amb la direcció de l'empresa.
2. **Els hi posaré** / _____ una reclamació i **els hi demanaré** / _____ dels informes d'aquesta revisió que han fet amb un especialista privat.
3. Van deixar les flors a la porta de la sala de la cerimònia i quan el fill de l'omenatjat van arribar van **portà's-hi** / _____ fins a les cadenes on seien.
4. He rebut tot allò que vam demanar la setmana passada, però ha arribat tot tencat. **Els hi torno** / _____.
5. T'ens puc dir l'horari i quan començarem perquè no **els hi farà** / _____ les. Cal respectar els torns de paraula.
6. Van deixar l'ordinador a arreglar. No **els hi tornaran** / _____ fins a la setmana vinent.

En efecte, es presenten les variants informals i cal seleccionar o escriure les pròpies dels registres formals. Aquesta mena d'activitat suposa un intent innovador d'incorporar les formes informals en l'ensenyament. Tanmateix, en la mesura que mai cal seleccionar o escriure les variants pròpies dels registres informals, el rol d'aquestes formes continua sent secundari, i els exercicis continuen orientats principalment als registres formals. En aquesta línia, sembla que s'eviti recollir les formes informals en el solucionari.

A més, l'enunciat de l'exercici 17, amb la formulació “Tria l'opció formal i correcta”, perpetua la idea errònia que només les formes formals són correctes; i en conseqüència, les informals, incorrectes. Justament en casos com aquest es posa de manifest que la dicotomia correcte/incorrecte no permet copsar els matisos de la normativa ni reflectir la variació acceptada dins dels diferents nivells de formalitat.

D'altra banda, trobem exercicis en què no hi ha aquesta contraposició. Hi trobem exemples dels dos contextos en què pot aparèixer informalment la forma *els hi*. Ara bé, aquesta forma no es recull en els solucionaris, on, en canvi, s'inclouen les formes que són apropiades en registres formals. En un exercici de selecció de resposta que porta l'enunciat “Tria l'opció correcta”, la forma *els hi*, que podria emprar-se de manera informal com a variant de la combinació d'acusatiu i datiu, tampoc figura en el solucionari (vg. Taula P3), fet que indica que es considera no normativa, malgrat ser adequada en els registres col·loquials. Novament, es fa evident que el criteri de correcció és insuficient.

Els tres manuals analitzats fan referència a l'ús de la forma *els hi*, però cap d'ells transmet de manera plena —tant en la teoria com en la pràctica— el que estableix la normativa, com es resumeix a les taules següents:

Taula 2

Els hi com a combinació pronominal

Manual	Contingut teòric	Contingut pràctic
Castellnou	Actualitzat	No s'inclou cap context que permeti avaluar-ne el tractament.
Barcanova	Incomplet	Hi ha contextos en què podria aparèixer, però com a solució només s'ofereixen les formes normatives en

		els registres formals; se'n dedueix que <i>els hi</i> és no normatiu.
PAM	Actualitzat	Hi ha exercicis en què apareix la forma <i>els hi</i> , però com a solució només s'ofereixen les formes normatives en els registres formals; se'n dedueix que <i>els hi</i> és no normatiu.

Taula 3

Els hi com a variant de datiu plural

Manual	Contingut teòric	Contingut pràctic
Castellnou	No s'inclou	Hi ha contextos en què podria aparèixer, però com a solució només s'ofereixen les formes normatives en els registres formals.
Barcanova	Inclòs, però amb afirmacions contradictòries respecte al que estableix la normativa	Hi ha contextos en què podria aparèixer, però com a solució només s'ofereixen les formes normatives; se'n dedueix que <i>els hi</i> és no normatiu.
PAM	No s'inclou	Hi ha contextos en què apareix la forma <i>els hi</i> , però com a solució només s'ofereixen les formes normatives en els registres formals.

El fet que els manuals no incloguin en el contingut teòric l'explicació d'un dels dos contextos en què aquesta forma pot aparèixer informalment, sembla una decisió metodològica del contingut a abordar, més que no pas a una distinció normativa entre ambdós usos. En efecte, aquesta forma és acceptable en els registres informals tant com a variant de la combinació del datiu plural amb els pronoms d'acusatiu i amb els pronoms *en* i *ho*, com com a pronom de datiu plural en si mateix.

En definitiva, s'observa l'esforç d'integrar els canvis proposats per les gramàtiques de l'IEC en PAM i Castellnou, mentre que a Barcanova adopta una actitud més reticent. Ara bé, en la pràctica, tots els manuals mantenen una posició conservadora optant per no incloure aquesta forma col·loquial en els solucionaris. Idealment, els manuals haurien de presentar totes les variants normatives, classificades segons el grau de formalitat, llevat que especifiquessin que se centren exclusivament en l'ús formal —com és el cas de Barcanova. Fins i tot en aquest cas,

però, creiem que en un nivell C2, és necessari donar una visió completa d'aquesta mena de fenòmens. D'altra banda, cal remarcar que incloure aquestes formes col·loquials suposaria un gran canvi de paradigma respecte a com s'ha ensenyat la llengua tradicionalment, fet que pot explicar la prudència amb què s'ha abordat aquesta qüestió.

5.3.L'elisió de preposicions davant de la conjunció que

Normativa

La normativa anterior fixava que era necessari elidir les proposicions subordinades introduïdes amb la conjunció *que*:

Quan el complement és, no un verb en infinitiu, sinó tota una proposició introduïda amb la conjunció *que*, llavors la sola construcció correcta és d'introduir el dit complement sense preposició (Fabra 1918 [1933]: 114).

En els registres formals, la normativa actual manté aquest criteri. Tanmateix, a diferència de la normativa anterior, l'actual no només es posiciona pel que fa als registres informals, en què s'admet el contacte entre les preposicions i aquesta conjunció, sinó que es detallen també alternatives per evitar-lo.

La GIEC considera que l'elisió de la preposició és més o menys normal en funció de la preposició en qüestió. Així, considera habitual l'elisió en el cas de *de*, *en* i *amb*:

És normal elidir la preposició *de* que precedeix una subordinada substantiva quan depèn d'un nom o d'un adjectiu. [...] Amb tot, també es pot donar el contacte de la preposició *de* i la conjunció *que* en registres informals i estils pròxims a la llengua espontània (GIEC, §26.4.1.1a).

També és general l'elisió de la preposició davant de la substantiva introduïda per *que* si el nom o l'adjectiu selecciona la preposició *en* o *amb* (amb independència que puguin alternar amb *de* o *a* amb infinitiu). [...] Tot i això, també es pot donar el manteniment de *en* o *amb* davant de la conjunció *que* en registres informals i estils pròxims a la llengua espontània (GIEC, §26.4.1.1b).

En canvi, en el cas de la preposició *a* considera que el contacte és habitual i l'elisió, forçada:

La simple supressió de la preposició no és tan general quan el nom o l'adjectiu selecciona la preposició *a*. [...] En aquests casos, el contacte de la preposició i la conjunció *que* és habitual en els registres informals i en estils pròxims a la llengua espontània [...] Amb tot, en els registres formals s'evita el contacte de la preposició i la conjunció o bé elidint la preposició (*L'al·lusió que m'hagi enfadat...*) o bé intercalant-hi

algun element (*L'al·lusió al fet que m'hagi enfadat...*; *Els meus amics són contraris a acceptar que els obliguin a sortir demà*) (GIEC, §26.4.1.1.c).

En canvi, la resta de gramàtiques no recullen aquesta distinció:

En general, en les subordinades amb verb en forma finita, la conjunció *que* fa una funció de nexa i això comporta que en els registres formals s'elideixin les preposicions àtones *a*, *de*, *en* i *amb* davant una oració introduïda per aquesta conjunció (GEIEC, § 23.5.1).

En els registres formals, les preposicions àtones *a*, *de*, *en* i *amb* s'elideixen davant de la conjunció *que* (GBU, § 37.3a).

Com es pot constatar, totes tres gramàtiques aborden el tractament del fenomen en els registres formals. Com ja s'ha vist, la GIEC el descriu també pel que fa als usos informals. La GEIEC ho fa també, tot i que en lletra petita:

L'elisió de la preposició també és viva en tots els registres en certs contextos, com ara quan l'oració subordinada es troba dislocada: *Que em diu la veritat, no en dubto pas* / *No en dubto pas, que em diu la veritat*. En canvi, en els registres informals, s'observa el manteniment de la preposició, d'una manera més o menys freqüent segons diversos factors, com quina és la preposició, de quin element depèn la subordinada i quin és el context d'ús. Així, per exemple, en el cas de la preposició *a*, s'observa una major tendència al manteniment amb noms com *al·lusió*, *crida*, *dret*, *inducció*, *invitació*, *oposició*, *renúncia*, *resistència* o *respecte* i amb adjectius com *rebec*, *contrari* o *refractari*: *L'al·lusió a que m'hagi enfadat em sembla fora de lloc*; *Els meus amics són contraris a que els obliguin a sortir demà* (GEIEC, § 23.5.1).

En canvi, la GBU no fa referència a aquests registres i no informa doncs de la possibilitat del contacte en aquestes situacions.

Totes tres gramàtiques presenten recursos per evitar el contacte. Els recursos són els mateixos, però mentre que l'explicació de la GIEC és més detallada en la resta d'obres la informació es presenta de manera esquemàtica a través de taules:

Per a evitar el contacte entre una preposició i la conjunció *que*, disposem de diferents vies.

- a) D'una banda, hi ha el recurs d'intercalar-hi un sintagma nominal com *el fet* o algun altre com ara *la possibilitat*, *el dret* o *la idea* [...]
- b) També és possible d'intercalar-hi una subordinada d'infinitiu amb sentit causatiu (*fer*, *deixar* i altres verbs semànticament propers com *permetre* o *possibilitar*) [...]
- c) En algun cas, en lloc de la subordinada substantiva es pot usar una construcció final: *L'escrit és una crida perquè la gent s'organitzi* (en lloc de *...una crida a que la gent s'organitzi*). O simplement es pot recórrer a una subordinada d'infinitiu: *No renunciem al dret a poder triar les vacances* (en comptes de *...al dret a que puguem triar les vacances*).

- d) Finalment, es pot optar per un sintagma nominal en lloc d'una subordinada substantiva: La propagació del foc va ser deguda al vent que feia (en lloc de ...a que feia vent o de la construcció inviable ...va ser deguda que...); Hem de deixar la porta oberta a la continuïtat de la feina humanitària (en lloc de ...a que la feina humanitària continuï o de la construcció inviable Hem de deixar la porta oberta que...).

(GIEC, §26.4.1.3.)

Figura 13

Quadre 23.4. Recursos que eviten el contacte d'una preposició ètona amb la conjunció que

Recurs	Exemples / Comentaris d'ús
Intercalar un sintagma nominal com el fet, la possibilitat, el dret o la idea	Es basa en el fet que els jutges no hi van ser convidats (i no Es basa en que els jutges no hi van ser convidats) No renunciem al dret que puguem triar les vacances (i no No renunciem a que puguem triar les vacances)
Intercalar una subordinada d'infinitiu amb sentit causatiu amb fer, deixar, permetre o possibilitar	Els mestres han contribuït a fer que els nens no s'esverin (i no Els mestres han contribuït a que els nens no s'esverin) La degana s'ha compromès a deixar que hi col·laborin els professors de la facultat (i no La degana s'ha compromès a que hi col·laborin els professors de la facultat)
Utilitzar una construcció final en lloc de la subordinada substantiva	L'escrit és una crida perquè la gent s'organitzi (i no L'escrit és una crida a que la gent s'organitzi)
Utilitzar una subordinada d'infinitiu en lloc de la subordinada substantiva	No renunciem al dret a poder triar les vacances (i no No renunciem al dret a que puguem triar les vacances)
Utilitzar un sintagma nominal en lloc d'una subordinada substantiva	La propagació del foc va ser deguda al vent que feia (i no La propagació del foc va ser deguda a que feia vent)

Font: GIEC

Figura 14

Recursos per a evitar el contacte entre una preposició ètona i la conjunció que

L'elisió de la preposició ètona davant la conjunció *que* pot generar construccions forçades. El contacte entre la preposició ètona i la conjunció *que* s'evita mitjançant la inserció d'un sintagma nominal o d'un infinitiu o amb una construcció alternativa equivalent.

Si	No
Es basa en el fet que els jutges no hi van ser convidats	Es basa en que/què els jutges no hi van ser convidats
La degana s'ha compromès a deixar/fer que hi col·laborin els professors	La degana s'ha compromès a que/què hi col·laborin els professors
No renunciem al dret a poder triar les vacances	No renunciem al dret a que/què puguem triar les vacances
L'escrit és una crida perquè la gent s'organitzi	L'escrit és una crida a que/què la gent s'organitzi
La propagació del foc va ser deguda al vent que feia	La propagació del foc va ser deguda a que/què feia vent

Font: GBU, § 37.3 r1

Cal remarcar que en el quadre de la GBU el contacte de les preposicions amb la conjunció *que* —acceptable en els registres informals— s'etiqueta amb un *No*, cosa que fomenta una interpretació restrictiva de la norma. Sorpren, a més, que una pràctica no normativa, com l'ús del pronom *què*, rebi el mateix tractament que una altra que és acceptable, però amb restriccions de registre.

Manuals

Castellnou ofereix una caracterització molt completa del fenomen: a banda de caracteritzar el fenomen en els registres formals i proporcionar recursos per evitar el contacte —com veure

més endavant que fa PAM—, adverteix també d'alguns errors freqüents i caracteritza també el fenomen en relació amb els registres informals. De fet, ho fa mencionant la GIEC: “La GIEC afegeix també que el contacte entre la preposició i la conjunció és habitual en el llenguatge col·loquial i, per tant, l’admet en el registre informal”. Tot i presentar la informació actualitzada, aquesta afirmació resulta problemàtica en la mesura que s’equiparen els conceptes *col·loquial* i *informal* —quan, realment, el registre col·loquial és un tipus de registre informal. Així mateix, es dona a entendre que només existeix un sol tipus de registre informal. Tot seguit, s’ofereixen els exemples següents, classificats segons el nivell de formalitat: “Han atribuït els incidents **que/al fet que** els organitzadors no han estat prou previsors (registre formal)”. Han atribuït els incidents **a que** els organitzadors no han estat prou previsors (registre informal)”. Cal dir, però, que per ser més precisos haurien d’haver escollit una altra oració per als registres formals, ja que la frase resulta poc versemblant com a exemple sorgit en un context informal.

Pel que fa a les diferències entre edicions, només es detecta, com és lògic, l’absència de la referència a la GIEC. A més els exemples no s’etiqueten per nivell de formalitat, donat que anteriorment el tractament era el mateix independentment del registre: “Han atribuït els incidents que els organitzadors no han estat prou previsors. Han atribuït els incidents **al fet que** els organitzadors no han estat prou previsors”. Es fa palesa en el contingut teòric doncs de la incorporació de les novetats normatives.

Quant als exercicis, en les dues edicions només es mostra la solució adequada per als registres formals, és a dir, l’elisió. A més, en un exercici de correcció gramatical, apareix una oració sense l’elisió que es considera errònia, malgrat que, en un context informal, aquesta construcció és normativa. Aquesta informació, però, no s’especifica en el solucionari de l’edició actualitzada (vg. Taula C2).

En definitiva, si bé el contingut teòric, a banda de ser molt complet, s’ha actualitzat d’acord amb la nova normativa, l’actualització no es fa palesa en la part pràctica. Per tal d’actualitzar també el contingut pràctic caldria llistar les diferents solucions etiquetades en funció de la formalitat: en l’àmbit formal, únicament l’elisió; en l’informal, la doble opció.

En relació amb Barcanova, les dues edicions del manual són idèntiques, fet que posa en relleu que els continguts no s’han actualitzat després de la publicació de la normativa actual. En efecte, en totes dues s’exposa la norma anterior: “S’eliminen les preposicions **a, amb, de i en**

si el nucli del sintagma nominal subsegüent té forma d'una oració subordinada començada per **que**". Així, no s'informa que en registres informals el manteniment de la preposició és admissible. Així mateix, en els exercicis es presenta com a única solució les construccions amb elisió, de manera que aquest manual no s'ha actualitzat ni des del punt de vista teòric ni pràctic (vg. Taula B3).

PAM, per la seva banda, descriu el tractament del fenomen per als registres formals, sense explicitar-ne l'ús en els contextos informals, tot i que de l'explicació se'n dedueix que és diferent: "En els registres formals, les preposicions **a**, **de**, **en** i **amb** s'elideixen davant d'una oració introduïda per **que**".

Tot seguit, s'enumeren alguns dels recursos per evitar el contacte recollits en les gramàtiques normatives: "En alguns casos l'elisió de la preposició fa que l'expressió sigui massa forçada. Podem utilitzar diversos recursos, segons el context, com ara intercalar un sintagma nominal com *el fet*, *la possibilitat*, *la idea*, etc., o intercalar una subordinada d'infinitiu amb sentit causatiu amb *fer*, *deixar*, *permetre*, etc." D'altra banda, cal destacar que el manual no conté cap exercici dedicat a treballar l'elisió preposicional davant la conjunció *que*.

Així doncs, malgrat que la informació presentada està actualitzada, seria convenient d'oferir una exposició més transparent del tractament del fenomen en els registres informals. En aquest sentit, el tractament que se'n fa és similar al de la GBU, que tampoc fa referència a aquests registres. Endemés, resulta problemàtic que un fenomen tan rellevant per a la normativa, tant pels dubtes que suscita com pel fet d'haver estat objecte de modificacions, no inclogui cap exercici orientat a assegurar-ne la consolidació.

Finalment, cal remarcar que en cap manual es menciona, com fa la GIEC, que la normalitat de l'omissió depèn de la preposició en qüestió. Això no és d'estranyar atès que es tracta d'una informació merament descriptiva que no és doncs essencial per a la comprensió de la norma.

5.4.L'alternança de preposicions davant d'infinitiu

Normativa

La normativa gramatical anterior establia que, davant una subordinada d'infinitiu, calia emprar la preposició *a*. En paraules de Fabra (1918 [1933]: 114):

Quan el complement és un infinitiu cal usar la preposició *a* tant amb els uns verbs com amb els altres [referint-se als verbs que introdueixen el seu complement amb la preposició *a*, d'una banda, i *en*, de l'altra]. Ex.: *Accedir A rebre'l. | Contribuir A pagar un deute. | Excitar A parlar. | Procedir A fer-ho. | Acostumar-se A estudiar una estona cada dia. | Arriscar-se A dir-ho. | Exposar-se A caure. | Dedicar-se A estudiar. | Pensar A dir-ho. | Tardar A venir. | Vacil·lar A respondre. | Delitar-se A cantar. | Exercitar-se A muntar a cavall. | Entossudir-se A negar-ho.* Així mateix: *Et complaus A fer mal. | No et fiquis A descompartir-los. | M'entretingué A desfer-ho. | Han invertit vint mil pessetes A edificar aquella casa. | No us molesteu A venir. | S'obstinen A negar-ho. | Afanya't A fer-ho. | Consentiu A deixar-la. | S'han refusat A fer-ho, &.* Cp. § 126.

Tanmateix, el tractament de les preposicions davant de subordinades és un dels canvis més remarcables que ha introduït la nova normativa respecte a l'anterior; de fet, es fa palès en el canvi terminològic: s'abandona el terme *canvi* en benefici de *alternança*, ja que actualment el canvi de la preposició és optatiu —tot i que és l'opció preferent en els registres formals. Endemés, el tractament és més exhaustiu, vist que Fabra no va descriure el tractament de les preposicions *amb* i *de* en aquests mateixos contextos. Així ho exposen les tres gramàtiques de l'IEC:

Els verbs o altres categories que tenen de complement o adjunt un sintagma nominal introduït amb *a* o *de* mantenen aquestes preposicions quan es tracta d'una subordinada d'infinitiu. [...] En canvi, en els casos en què el sintagma nominal també va precedit de *en* o *amb*, aquestes preposicions alternen amb *a* o *de* (sovint amb qualsevol de les dues) quan introdueixen una subordinada en infinitiu. [...] Tant el manteniment de *en* i *amb* com el canvi de preposicions són acceptables, però el canvi és la solució preferible en els registres formals (GIEC, § 26.5.2).

Els verbs o altres categories que tenen de complement un sintagma nominal introduït amb *a* o *de* mantenen aquestes preposicions quan es tracta d'una subordinada d'infinitiu [...] (GEIEC, § 23.5.2a).

Amb verbs que tenen de complement un sintagma nominal introduït amb *en* o *amb*, aquestes preposicions alternen amb *a* o *de* quan introdueixen una subordinada d'infinitiu. [...] El manteniment de *en* o *amb* és acceptable, però en els registres formals és preferible fer el canvi de les preposicions *en* i *amb* a *a* o *de* (sovint a qualsevol de les dues) davant d'una subordinada d'infinitiu [...] (GEIEC, 23.5.2b).

Figura 15

b) Davant les subordinades substantives d'infinitiu, les preposicions *a* i *de* es mantenen, mentre que, en els registres formals, en comptes de *en* i *amb*, és preferible usar *a* o *de* (sovint qualsevol de les dues). El quadre 37.4 mostra l'ús de la preposició davant de sintagma nominal i el manteniment o el canvi davant de subordinada substantiva amb el verb en infinitiu.

QUADRE 37.4. Manteniment i canvi de preposició davant les subordinades substantives d'infinitiu

Tipus de complement	Davant de sintagma nominal	Davant d'infinitiu
De nom	<i>L'amenaça de sacrifici del bestiar revolta els ramaders</i>	<i>L'amenaça de sacrificar el bestiar revolta els ramaders</i>
D'adjectiu	<i>Està molt content de la conversa</i> <i>És propens a la conjuntivitis</i>	<i>Està molt content de parlar amb ella</i> <i>És propens a llagimejar</i>
De preposició	<i>Heu d'esmorzar bé abans de l'escola</i>	<i>Abans d'anar a escola heu d'esmorzar bé</i>
D'adverbi	<i>Independentment de la indemnització, haurien de rebre una disculpa</i>	<i>Independentment d'indemnitzar-los, haurien de rebre una disculpa</i>
De règim	<i>Hem accedit a la seva petició</i> <i>Recorda't dels diners</i> <i>Insisteix en la mateixa idea</i> <i>Ens conformariem amb un gest</i>	<i>Hem accedit a parlar d'ell</i> <i>Recorda't d'anar al banc</i> <i>Insisteix a dir que no va veure res</i> <i>Ens conformariem a/d'iniciar la recerca</i>

Font: GBU

Cal remarcar que la GBU informa de la doble opcionalitat, especificant que el manteniment és l'opció preferent en els registres formals. Tot seguit exemplifica el fenomen amb una taula on es recull només la solució que la GIEC considera preferible per a aquests registres.

Les tres gramàtiques recullen un cas especial de manteniment de la preposició *amb* —un aspecte que tampoc s'havia tractat en la normativa anterior—, tot i que la GEIEC mostra aquesta informació en lletra petita:

[...] *amb* es manté en predicats simètrics del tipus *tenir relació* i *tenir a veure*: *Haver fet un curs de cuina no té {relació / res a veure} amb ser bon cuiner* (GIEC, § 26.5.2.3).

La preposició *amb* es manté en predicats simètrics del tipus *tenir relació* i *tenir a veure*: *Haver fet un curs de cuina no té {relació / res a veure} amb ser bon cuiner* (GEIEC, § 23.5.2b).

Tanmateix, la preposició *amb* es manté en tots els registres en certs casos, com ara en predicats simètrics del tipus *tenir relació* i *tenir a veure* (GBU, § 37.3 r3).

Manuals

El manual de Castelnou adopta un enfocament exhaustiu. Comença explicant la normativa vigent abans de la publicació de la GIEC: “Fins ara, les preposicions **amb** o **en** s’havien de canviar sempre per **a** o **de** quan anaven davant d’un infinitiu”. Posteriorment, assenyala:

La nova Gramàtica de l’IEC continua presentant aquesta opció com la preferible en els registres formals, però admet que les preposicions **en** i **amb** es poden mantenir en els següents casos:

En el règim de verbs com *basar-se*, *complaure’s*, *entossudir-se*, *exercitar-se*, *consistir*, *interessar-se* (també amb **per**), *invertir*, *vacil·lar*, *engrescar-se* o *capficar-se*.

En el complement de noms com *interès, desinterès, confiança o dificultat* i de verbs com ara *confiar, somiar* (tots dos també sense preposició), *ser primer/segon...* o *ser l'únic*.

En el règim de verbs com ara *conformar-se, comptar* (també sense preposició), *avenir-se, estar d'acord, ser compatible o trobar-se*, i també *amençar*.

Es manté **amb** en tots els registres en el cas de *tenir relació* i *tenir a veure*.

S'ha entossudit **amb/a/de** treballar a la mateixa empresa que el seu pare.

Té interès **en/a/d'**estudiar la carrera d'Humanitats.

Està d'acord **amb/a/d'**acceptar la resolució del jutge.

Els amenacen **amb/a/de** tornar a fer vaga si no els apugen el sou.

Llegir una novel·la no té res a veure **amb** corregir un text.

L'afirmació del principi pot generar confusió en la mesura que es dona a entendre que les preposicions *amb* i *en* només es poden mantenir en els casos indicats. Tanmateix, segons la GIEC, el manteniment és acceptable en tots els casos tot i no ser l'opció preferent en els registres formals. De fet, els casos esmentats s'han extret de la GIEC, però han estat mal interpretats. D'altra banda, cal remarcar que, en efecte, s'inclou una explicació dels predicats simètrics.

Així mateix, aquest manual ofereix exercicis dedicats a la pràctica del fenomen, els quals mostren l'evolució en el tractament del fenomen: en l'edició anterior a la nova normativa, les respostes seguien la normativa fabriana, mentre que en l'edició posterior els materials s'han actualitzat d'acord amb la normativa vigent. Així, en l'edició del 2014, davant d'infinitiu, la preposició *a* era l'única solució, mentre que en la de 2024 es recull la doble opció *a/en*. Tot i això, en un exercici de correcció gramatical, el solucionari de 2024 assenyala l'ús de la preposició *en* davant d'infinitiu com a no normatiu. Sembla ser un error puntual atès que la resta de respostes s'han actualitzat les respostes d'acord amb la normativa vigent (vg. Taula C3).

Consegüentment, aquest manual s'ha actualitzat adequadament, incorporant la informació essencial per a la comprensió del fenomen, si bé es detecta una mala interpretació d'alguns fragments de la GIEC, així com la presència de solucions no actualitzades.

Pel que fa al manual Barcanova, les dues edicions són idèntiques, fet que posa en relleu que els continguts no s'han actualitzat després de l'entrada en vigor de la normativa actual. El manual inclou una taula amb els verbs principals susceptibles al canvi de preposició i exposa la norma general, però no l'actual, sinó la fabriana: "Les preposicions **amb** o **en** d'un complement regit

s’han de canviar per **a** o **de** si el nucli del sintagma nominal subsegüent té forma d’infinitiu”. A més, a diferència de Castellnou, no tracta el cas dels predicats simètrics.

Els exercicis inclouen només un cas en què cal posar en pràctica el fenomen, cosa que és clarament insuficient si se’n té en compte la rellevància. A més, es tracta d’un exercici en què es presenta un verb regit per la preposició *a*, en què l’alternança no és doncs possible. Així, sembla que s’eviti que l’aprenent es plantegi aquesta opció com a possible (vg. Taula B4).

En definitiva, aquest manual no ha incorporat les novetats normatives: no només continua presentant la normativa anterior, sinó que també omet informació rellevant que ha afegit la nova normativa. Així mateix, els exercicis que conté no són suficients per aconseguir que l’alumne domini el fenomen i s’evita mostrar a l’alumne que l’alternança és també una solució possible.

Finalment, el manual de PAM es limita a assenyalar que “[e]n registres formals, s’aconsella canviar les preposicions **en** i **amb** per **a** i **de** davant d’infinitiu”, sense fer cap esment al manteniment de la preposició *amb* en els predicats simètrics. Així, *s’aconsella* actua com a paràfrasi de *és preferible*. D’altra banda, cal remarcar que l’apartat d’exercicis del manual no conté cap exercici dedicat a treballar l’alternança de preposicions davant d’infinitiu.

Així doncs, si bé la informació proporcionada és correcta des del punt de vista normatiu, no és completa en la mesura que s’omet un aspecte normativament rellevant: el cas dels predicats simètrics. Endemés, resulta problemàtic que un fenomen tan rellevant per a la normativa — tant pels dubtes que suscita com pel fet d’haver estat objecte de modificacions— no inclogui cap exercici per treballar-lo.

5.5. Correlacions verbals en oracions condicionals i concessives

Normativa

Fabra estableix que en oracions condicionals, l’auxiliar del verb de la proposició principal pot adoptar indistintament les dues formes del condicional perfet (*hauria* o *haguera*) o el plusquamperfet de subjuntiu, tot i que aquesta darrera opció és menys preferible:

Quan la proposició condicional conté un plusquamperfet de subjuntiu (*hagués vingut*), l'auxiliar del verb de la proposició principal pot revestir la forma *hauria* o *haguera*. Ex.: *Si haguessis vingut t'HAURÍEM o t'HAGUÉREM donat això (t'HAGUÉSSIM donat això és menys bo)* (Fabra 1918 [1933]: 97)

Respecte de Fabra, les gramàtiques de l'IEC són lleugerament més explícites assenyalant l'existència de diverses solucions per al fenomen, tot i que el tractament normatiu és el mateix. Així, totes tres constaten l'ús del plusquamperfet en l'oració principal de la construcció condicional i n'expliquen els motius amb més o menys detall — explicació que Fabra no havia inclòs. Atès que aquestes gramàtiques presenten la prescripció a partir de la descripció de fenòmens lingüístics, d'aquesta descripció se'n desprèn que l'ús d'aquest temps en la proposició principal és normatiu en els registres formals. Ara bé, totes tres assenyalen que, en aquests registres, l'opció preferible i tradicional és l'ús del condicional perfet.

Amb un valor modal, el plusquamperfet s'usa per a referir-se a situacions irrealitzables de passat, això és, a situacions que podien haver ocorregut en el passat, però que actualment ja són irrealitzables. Aquest valor apareix, per exemple, en les pròtesis condicionals o concessives (*Si m'ho hagués promès, encara m'ho hauria cregut; Encara que m'ho hagués promès, no m'ho hauria cregut*), en les oracions optatives (*Tant de bo se n'hagués anat en aquell moment*) o en les oracions modals introduïdes per *com si* (*Parlava com si algú li ho hagués explicat tot*).

[Lletra menuda] Aquests usos són relativament pròxims als que desenvolupa el condicional perfet en oracions no subordinades. Aquesta proximitat, juntament amb la tendència a igualar la pròtesi i l'apòdosi condicionals, explica que en alguns parlars s'hagi propagat l'ús del plusquamperfet en l'apòdosi de la condicional (*Si m'ho haguessis demanat jo mateix t'ho hagués dit*), en lloc del condicional perfet, que és l'opció tradicional i preferible en els registres formals: *Si m'ho haguessis demanat jo mateix t'ho hauria dit* (GIEC, § 24.5.5).

En els usos modals, el plusquamperfet s'usa per a referir-se a situacions irrealitzables de passat, és a dir, que podien haver ocorregut en el passat, però que actualment ja són irrealitzables. Aquest valor apareix, per exemple, en les pròtesis condicionals i concessives (*Si m'ho hagués promès, encara m'ho hauria cregut; Encara que m'ho hagués promès, no m'ho hauria cregut*), en les oracions optatives (*Tant de bo se n'hagués anat en aquell moment*) o en les oracions modals introduïdes per *com si* (*Parlava com si algú li ho hagués explicat tot*).

[Lletra menuda] Aquests usos són relativament pròxims als que desenvolupa el condicional perfet en oracions no subordinades. Aquesta proximitat, juntament amb la tendència a igualar la pròtesi i l'apòdosi condicionals, explica que en alguns parlars s'hagi propagat l'ús del plusquamperfet en l'apòdosi condicional (*Jo també t'ho hagués dit si m'ho haguessis demanat*), en comptes del condicional perfet,

que és l'opció tradicional i preferible en els registres formals: *Jo també t'ho hauria dit si m'ho haguessis demanat* (GEIEC, § 20.6.e).

Figura 16

Ús del plusquamperfet de subjuntiu en comptes del condicional perfet en l'oració principal d'una condicional

La proximitat entre el plusquamperfet de subjuntiu amb ús modal i el condicional perfet, juntament amb la tendència a igualar la subordinada i la principal en les condicionals, explica que, en alguns parlars, en els registres informals s'hagi propagat l'ús del plusquamperfet en l'oració principal d'una condicional en comptes del condicional perfet, que és l'opció tradicional i preferible en els registres formals.

Registres formals	Registres informals
<i>Jo també t'ho hauria dit, si m'ho haguessis demanat</i>	<i>Jo també t'ho hagués dit, si m'ho haguessis demanat</i>
<i>Si li hagués pagat el dinar, no ho hauria acceptat</i>	<i>Si li hagués pagat el dinar, no ho hagués acceptat</i>
<i>Si ens haguéssiu avisat, hauríem vingut</i>	<i>Si ens haguéssiu avisat, haguéssim vingut</i>

Font: GBU, § 27.6 r3

Cal remarcar, però, que novament el quadre de la GBU fomenta una interpretació restrictiva de la norma, en la mesura que relega l'opció no preferible dels registres formals, als registres formals i, de fet, és contradictori amb el text que el precedeix.

D'altra banda, també és rellevant el fet que el tractament normatiu del fenomen, en la GIEC i GEIEC es formuli en lletra menuda.

Així mateix, cal destacar que la primera edició de la GIEC presentava certa inconsistència normativa pel que fa a l'ús del plusquamperfet en construccions condicionals irrealis de passat. Concretament, el capítol dedicat al plusquamperfet l'admet com a segona opció en els registres formals:

[Lletra menuda:] Aquesta proximitat, juntament amb la tendència a igualar la pròtasi i l'apòdosi condicionals, explica que en alguns parlars s'hagi propagat l'ús del plusquamperfet en la pròtasi condicional (*Jo també t'ho hagués dit si m'ho haguessis demanat*), en lloc del condicional perfet, que és l'opció tradicional preferible en els registres formals: *Jo també t'ho hauria dit si m'ho haguessis demanat*³ (GIEC 2016, § 24.5.5).

En canvi, el capítol sobre les condicionals irrealis de passat, s'assenyala que cal evitar aquest ús en els contextos formals:

³ A la GIEC hi ha un error, i es diu *pròtasi* quan es vol dir *apòdosi*.

[Lletra menuda:] Aquest esquema amb subjuntiu en l'apòdosi és propi dels registres informals i s'evita en els registres formals (GIEC 2016, § 30.2.2.3).

Aquesta contradicció es va corregir en la primera actualització de la GIEC (2022), que va unificar el tractament acceptant aquesta construcció com a opció secundària en ambdós capítols. Tanmateix, aquesta incoherència és rellevant per als manuals publicats abans d'aquesta actualització, com ara Barcanova 2018, ja que podia complicar presentar la norma de manera coherent.

Manuals

En el cas de Castellnou, s'observa una manca d'actualització, en la mesura que les dues edicions analitzades són idèntiques pel que fa al contingut teòric.

Figura 17

Castellnou: correlació de temps verbals

Correlació de temps verbals

Les oracions condicionals en passat es construeixen amb el condicional compost en l'oració principal en correspondència amb el plusquamperfet de subjuntiu en la subordinada. També s'usa el condicional compost per expressar una realitat que ja no és possible o el resultat d'una acció ja irrealitzable:

correcte	incorrecte
1 Si m'haguessis avisat, t'hauria anat a rebre.	1 *Si m'haguessis avisat, t'hagués anat a rebre.
2 Si haguéssiu estat quiets, no hauríeu caigut.	2 *Si haguéssiu estat quiets, no haguéssiu caigut.
3 Sense la teva intervenció, res no hauria passat.	3 *Sense la teva intervenció, res no hagués passat.
4 Encara que hi hagués anat, no l'hauria vista.	4 *Encara que hi hagués anat, no l'hagués vista.
5 Haurien hagut d'abstenir-se!	5 *Haguessin hagut d'abstenir-se!

Així, no es presenta la norma vigent, sinó la fabriana. Cal destacar, però, que, de fet, l'enfocament de Castellnou és més taxatiu que el de Fabra: qualifica l'ús del plusquamperfet de subjuntiu en l'apòdosi com a incorrecte, mentre que Fabra, tot i que el troba “menys bo”, no el rebutja categòricament.

Pel que fa als exercicis, en els solucionaris no només es recullen únicament les formes preferents dels registres formals, sinó que, endemés, la forma no preferent es presenta com a no normativa en la mesura que se substitueix per l'opció preferent en exercicis de correcció (vg. Taula C4).

El manual Barcanova tampoc presenta cap diferència entre edicions, de manera que aquest manual tampoc ha posat al dia aquest fenomen lingüístic dia després de l'entrada en vigor de la nova normativa. En efecte, en el capítol d'*aspectes remarcables en l'ús dels temps verbals*, s'afirma que “[l]a normativa actual prescriu que cal expressar el resultat amb condicional compost i no pas amb un altre plusquamperfet de subjuntiu, quan la condició s'expressa amb {si + plusquamperfet de subjuntiu}”. A tall d'exemple, es contraposen les expressions següents: “Què **hauria** passat si aquell candidat hagués guanyat els [sic] eleccions?”, “Què **hagués** passat si aquell candidat hagués guanyat els [sic] eleccions?”. Novament, doncs, l'enfocament del manual és restrictiu respecte al que establí Fabra.

Quant als exercicis, aquesta construcció només apareix un cop en una activitat de correcció d'errors relacionats amb l'entorn verbal. Hi trobem una construcció condicional amb plusquamperfet de subjuntiu en l'oració principal, i al solucionari hi trobem la forma corresponent del condicional perfet (vg. Taula B5).

Consegüentment, es fa evident que aquest manual no s'ha actualitzat, principalment perquè les dues edicions són idèntiques. Endemés, la normativa anterior es presenta de manera restrictiva. Tanmateix, la incoherència en la primera edició de la GIEC —que admetia l'ús del plusquamperfet com a segona opció en un capítol però el desaconsellava en un altre— és rellevant en aquest cas, ja que podia complicar la transmissió clara i coherent de la norma en la segona edició de Barcanova. En aquest sentit, és possible que, davant la contradicció normativa, els autors del manual preferissin no arriscar-se i optessin per presentar només l'ús tradicional, que en ambdós capítols de la GIEC quedava clar que era normatiu.

En definitiva, cap dels manuals s'ha actualitzat. Cal remarcar que el tractament normatiu que en feia Fabra no difereix gaire del que proposa la GIEC; però l'actualització de la GIEC suposava una oportunitat perquè un fenomen que havia estat interpretat de manera restrictiva a Fabra es pogués llegir amb tota la seva dimensió, gràcies a una redacció més clara en referència a l'acceptabilitat de la segona opció. Tanmateix, la GIEC no ha estat gaire transparent en la presentació, ja que l'acceptació del plusquamperfet com a opció secundària apareix només en lletra petita, fet que podria explicar que aquesta informació passés desapercibuda per als lectors dels manuals.

6. CONCLUSIONS

L'anàlisi comparativa dels manuals de Castellnou, Barcanova i Publicacions de l'Abadia de Montserrat amb les gramàtiques de l'IEC confirma la hipòtesi de partida del treball: la incorporació dels continguts sintàctics de la nova normativa és incompleta.

Pel que fa al primer objectiu específic —detectar si els manuals recullen totes les opcions normatives vigents—, s'ha constatat que cap dels manuals analitzats ho fa de manera exhaustiva. Es deixen de banda solucions normatives com la variant *l'hi* de la combinació *la hi* i l'alternança preposicional davant d'infinitiu a Barcanova, la correlació *hagués... hagués* a Castellnou i Barcanova, i el manteniment de la preposició davant de *que* a Barcanova i PAM —tot i que en diferent grau: Barcanova no el preveu, mentre que a PAM el fenomen només es caracteritza per als registres formals, de manera que no es posa en relleu la possibilitat de mantenir la preposició.

Pel que fa al segon objectiu —avaluar si els manuals valoren les solucions dels fenòmens sintàctics d'acord amb el tractament de l'IEC—, també s'han identificat divergències. A PAM, per exemple, les variants de les combinacions pronominals s'associen erròniament als registres, de la mateixa manera que passa a Barcanova amb les combinacions *n'hi* i *l'hi* —variants de *li'n* i *li ho*, respectivament—, que queden relegades als registres informals.

En relació amb el tractament dels fenòmens analitzats en les obres que resumeixen la GIEC —és a dir, la GEIEC i la GBU—, s'ha constatat que la GIEC i la GEIEC presenten essencialment el mateix contingut, amb diferències en el grau de detall de les explicacions. En canvi, la GBU, en alguns casos, es limita a caracteritzar el fenomen únicament per als registres formals, com en el cas de la forma *els hi* com a variant de combinacions pronominals i de l'elisió preposicional.

Totes tres gramàtiques coincideixen en el tractament normatiu dels fenòmens en la redacció; tanmateix, s'ha detectat que els quadres resum de la GBU, com ja havia apuntat Nogué (2019), la contradiuen o en fan una interpretació restrictiva. Això es manifesta en les taules que contraposen els registres formals i informals, per exemple en les combinacions amb els pronoms *ho* i *en*, on les formes considerades menys habituals dels registres formals —però igualment normatives en aquests registres— queden relegades als informals; o bé en les taules etiquetades amb *Sí* i *No*, on les opcions informals es marquen amb un *No* —com en el cas de

la variant de datiu *els hi* o en el manteniment de la preposició davant la conjunció *que*—, fet que pot fer pensar que no són normatives en termes absoluts.

Finalment, també afavoreix la lectura restrictiva el fet que alguns quadres no incloguin les formes no preferibles o considerades menys habituals, que també són adequades en els registres formals, com passa en el quadre resum de l'alternança preposicional, que només presenta exemples amb canvi de preposició. Val a dir, però, que aquesta tendència s'ha detectat en totes tres gramàtiques en els quadres sobre les variants de combinacions amb el pronom de datiu de tercera persona singular, en què no s'inclou la forma no preferible *l'hi* de l'acusatiu femení singular. En definitiva, la informació esquemàtica que proporcionen aquestes obres, no sempre reflecteix tota la variació normativa admesa, especialment en el cas de la GBU.

Algunes característiques del tractament normatiu adoptat per les gramàtiques normatives semblen haver influït en l'elaboració dels manuals. D'una banda, es constata una possible influència de la GBU en la tendència a limitar la caracterització dels fenòmens als registres formals, com succeeix en el tractament de l'elisió preposicional davant la conjunció *que* a PAM. Així mateix, la contraposició entre registres formals i informals en els quadres de la GBU —on sovint es releguen les formes no preferents o menys habituals als registres informals— s'assembla a la presentació que fa PAM de les combinacions pronominals.

D'altra banda, en l'elaboració dels manuals també es poden detectar influències provinents de la GIEC i la GEIEC. En efecte, la informació vehiculada en lletra petita en aquestes gramàtiques sembla ser un possible motiu per a la no inclusió d'algunes opcions normatives en els manuals. Determinades formes —com la variant *l'hi* de *la hi*, que no apareix a Castellnou, o la correlació *hagués... hagués*, absent tant a Castellnou com a Barcanova— s'exposen en aquest cos. Aquesta presentació, qualificada en les primeres edicions com a informació “prescindible per a la comprensió del text i l'aplicació de la norma”, podria haver generat dubtes entre els autors, que haurien optat per no incorporar les formes exposades amb aquest cos per no córrer el risc de difondre informació que no fos realment normativa.

Igualment, s'han identificat altres factors que podrien haver dificultat la integració dels canvis derivats de l'actualització normativa. En primer lloc, destaca la focalització dels manuals en els registres formals. Tot i que només la introducció del manual de Barcanova explicita aquest enfocament, l'anàlisi del contingut confirma que la resta de manuals també prioritzen

sistemàticament les formes pròpies d'aquests registres. Creiem que en un nivell C2 s'hauria d'oferir una visió àmplia dels fenòmens i presentar-los també en relació amb els registres informals.

Aquesta tendència és especialment evident en el desajust detectat entre continguts teòrics — que, en alguns casos, sí que recullen la variació funcional de l'IEC— i els exercicis, on es percep una clara reticència a incorporar les formes informals, com ara la forma de datiu *els hi* o el manteniment de la preposició davant de *que*, que no s'inclouen en els solucionaris de cap manual. Altres vegades, les variants formals incorporades per la nova normativa s'inclouen també en els exercicis, com és el cas de l'alternança preposicional davant d'infinitiu a Castellnou o les combinacions pronominals *n'hi* i *l'hi* —variant de *li ho*—, a PAM.

De fet, l'únic manual que introdueix, encara que amb reserves, formes informals en els exercicis és PAM, que consta d'activitats que presenten les variants informals com a opcions, però sense que calgui seleccionar-les o produir-les. Aquesta proposta representa un intent innovador d'acostar l'ensenyament a la variació funcional; mantenint, tanmateix, una preferència clara pels registres formals.

En segon lloc, s'ha detectat la persistència del criteri tradicional de correcció com una limitació important. Tots els manuals fan ús de termes com *correcte*, *incorrecte* o *error*, que apunten que el canvi de paradigma normatiu no s'ha assumit plenament. Parlar en aquests termes dificulta la transmissió de la nova normativa, ja que no permet copsar-ne els matisos ni reflectir la variació acceptada dins dels diferents nivells de formalitat.

Alguns manuals incorporen el concepte d'adequació, però sovint en fan una interpretació esbiaixada. En lloc de superar la dicotomia de correcció/incorrecció, el terme *adequat* esdevé sinònim de *formal*. És el cas de PAM, on les formes formals es consideren adequades i correctes, cosa que implica que les informals són inadequades i incorrectes. En la mateixa línia, Barcanova qualifica les formes col·loquials d'incorreccions i fins i tot suggereix que la col·loquialitat no forma part de la llengua.

Finalment, cal destacar que l'actualització és divergent en funció de l'editorial. Els manuals de Castellnou i PAM presenten un grau d'actualització similar. En efecte, s'observa l'esforç d'integrar els canvis proposats per les gramàtiques de l'IEC, en la mesura que presenten el

contingut teòric actualitzat de diversos fenòmens: la forma *els hi*, i l'elisió i alternança de preposicions davant la conjunció *que* i d'infinitiu, respectivament.

Tanmateix, aquest esforç d'actualització generalment no es trasllada als exercicis i solucions, en què, sovint, com ja hem comentat, es detecta una resistència a integrar usos propis dels registres informals. Concretament, Castellnou no inclou ni el manteniment de la preposició ni la forma *els hi*, i a PAM aquesta última es tracta de manera passiva.

A més, tots dos manuals contenen fenòmens sense actualitzar: Castellnou tracta la correlació *hagués... hagués* de la mateixa manera que feia Fabra, i PAM presenta una actualització parcial en el cas de les combinacions pronominals en la mesura que el tractament que proposa divergeix de l'establert per les gramàtiques de l'IEC.

En canvi, el manual de Baranova mostra un nivell d'actualització clarament inferior, vist que cap dels fenòmens sintàctics analitzats ha incorporat les modificacions de manera completa, i de fet, en general, continua presentant la normativa fabriana.

En definitiva, l'anàlisi posa de manifest que la incorporació de la nova normativa és parcial i que l'ensenyament gramatical continua reproduint esquemes tradicionals, sovint incongruents amb el nou model normatiu. Aquesta situació, però, no es pot desvincular de les limitacions de les mateixes obres normatives —especialment la GBU—, que, a través de presentacions esquemàtiques, afavoreixen una interpretació restrictiva de la norma. Davant d'aquest escenari, cal una doble revisió: dels manuals, perquè integrin no només els continguts normatius vigents, sinó també una manera de transmetre'ls que sigui oberta a la variació funcional, però també rigorosa; i, de l'altra, de les gramàtiques institucionals i normatives, perquè les seves taules i esquemes reflecteixin amb fidelitat la diversitat normativa admesa.

7. BIBLIOGRAFIA

7.1. Corpus

Cercós, Sergi, Rius Estrada, M. Dolors, Subirà, Lourdes, i Taulats, Dolors. (2014). *C2: nivell superior: curs de llengua catalana* (Primera edició). Barcelona: Castellnou Edicions.

Cercós, Sergi, Rius Estrada, M. Dolors, Subirà, Lourdes, i Taulats, Dolors. (2024). *C2: nivell superior: curs de llengua catalana* (Quarta edició). Barcelona: Castellnou Edicions.

Vilà i Comajoan, Carme, i Homs Vila, Laura. (2015). *El Català escrit 2: nivell superior (C2): manual d'autoaprenentatge* (Primera edició). Barcelona: Barcanova.

Vilà i Comajoan, Carme, Homs Vila, Laura. (2018). *El Català escrit 2: nivell superior (C2): manual d'autoaprenentatge* (Segona edició). Barcelona: Barcanova.

Vilagrasa Grandia, Albert, i Llop Naya, Ares. (2023). *A punt 6: curs de català: C2* (Primera edició). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

7.2. Bibliografia general

Benavent, Laia. (2017). «De la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra (1918) a la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (2016): estudi de les segones opcions plantejades per Fabra». Treball de grau. Barcelona: Departament de Filologia Catalana i Lingüística General. Universitat de Barcelona.

Benavent, Laia. (2018). *La transmissió de les segones opcions de la Gramàtica catalana de Pompeu Fabra (1918)*. Treball Final del Màster Interuniversitari d'Estudis Avançats en Llengua i Literatura Catalanes. Bellaterra/Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona / Universitat de Barcelona.

Benavent, Laia. (2023). *Norma i variació sintàctiques a la Gramàtica de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans (2016)*. Tesi doctoral. Barcelona: Universitat de Barcelona: Departament de Filologia Catalana i Lingüística General.

Council of Europe. Council for Cultural Co-operation. Education Committee. Modern Languages Division. (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.

Fabra, Pompeu. (1918). *Gramàtica catalana*. Dins: Jordi MIR i Joan SOLÀ (dir.): *Pompeu Fabra. Obres completes*. Barcelona, València, Palma de Mallorca: Enciclopèdia Catalana, Edicions 62, Edicions 3 i 4, Editorial Moll. Vol. 6. 71933.

GBU = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2019 [2025]). *Gramàtica bàsica i d'ús de la llengua catalana*. [En línia.] Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Recuperat el juny de 2025 de <https://gbu.iec.cat/inici>

GEIEC = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2018 [2025]). *Gramàtica essencial de la llengua catalana*. [En línia.] Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Recuperat el juny de 2025 de <https://geiec.iec.cat/inici>

GIEC 2016 = Institut d'Estudis Catalans (2016). *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

GIEC = Institut d'Estudis Catalans (2016 [2025]). *Gramàtica de la llengua catalana*. [En línia.] Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Recuperat el juny de 2025 de <https://giec.iec.cat/inici>

Ginebra, Jordi. (2012). «Planificació, codificació i estandardització de les llengües». Dins Ginebra, Jordi; Elisenda Bernal; Joan Costa i David Paloma: *La normativa de la llengua catalana*. Barcelona: Fundació de la Universitat Oberta de Catalunya, p. 1-67. <http://bit.ly/planificacio-codificacio-estandarditzacio-ginebra>

- Mari, Isidor. (1992). *Un horitzó per a la llengua. Aspectes de la planificació lingüística*. Barcelona: Empúries.
- Nogué Serrano, Neus. (2010). «L'assessorament lingüístic: panoràmica i estat de la qüestió». Dins: Neus Nogué, Oscar Bladas i Lluís Payrató (ed.): *L'assessorament lingüístic: funcions i criteris*. Barcelona: UB i PPU.
- Nogué Serrano, Neus. (2018). *La nova normativa a la butxaca. L'Ortografia catalana i la Gramàtica de la llengua catalana: principals novetats* (Quarta edició). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Nogué Serrano, Neus. (2019). La Gramàtica bàsica i d'ús de la llengua catalana: ressenya — Neus Nogué Serrano. *Blog de la Revista de Llengua i Dret*. Barcelona. <https://eapc-rld.blog.gencat.cat/2019/10/31/la-gramatica-basica-i-dus-de-la-llengua-catalana-ressenya-neus-nogue-serrano/>
- Prat i Alsina, Ester, i Rofes Moliner, Xavier. (2021). Com es va divulgar la normativa gramatical fabriana en els manuals del Principat fins al 1939. Dins *De llengua i societat: de la proposta fabriana a la reforma normativa de l'IEC* (p. 43-52). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- Vila, F. Xavier. (2012). Algunes bases per a la recerca sociolingüística en sentit ampli. Dins Vila F. Xavier (ed.), *Posar-hi la base. Usos i aprenentatges lingüístics en el domini català*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. (p. 11- 24). <https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000187/00000074.pdf>
- Thomas, George. (1991). *Linguistic purism*. Nova York: Longman.

8. ANNEXOS. BUIDATGE DELS EXERCICIS I SOLUCIONS DELS MANUALS

8.1. Annex C: Castellnou

Taula C1

Contextos en què podria aparèixer la forma <i>els hi</i>
Els pronoms febles, exercici 2: Omple els buits amb els pronoms febles corresponents:
“activitats divertides que ____ produeixin plaer” Solucionari 2014, 2024: els
“Sigueu afectuosos amb ells i demostreu ____ la vostra estimació” Solucionari 2014, 2024: -los
“Sigueu conscients del vostre estat emocional i mireu de no transmetre ____ emocions negatives [...]” Solucionari 2014, 2024: ‘ls
“ ____ ensenyeu a identificar emocions” Solucionari 2014, 2024: Els

Taula C2

Les preposicions, exercici 4: Omple els buits amb preposicions o locucions preposicionals:
c. Es van avenir ____ que el contracte es resolgués en una data determinada. Solucionari 2014, 2024: Ø
j. Tinc interès ____ que ho facis bé. Solucionari 2014, 2024: Ø

Les preposicions, exercici 7: Esmena, quan calgui, les oracions següents:

d. Ell s'ocupa de que tot surti bé

Solucionari 2014, 2024: Ell s'ocupa [Ø] que tot surti bé

Taula C3

Les preposicions, exercici 4: Omple els buits amb preposicions o locucions preposicionals:

d. No es va delitar mai ____ llegir assaig contemporani; preferia la narrativa.

Solucionari 2014: a;

Solucionari 2024: a/en

g. Si haguessin anat ____ compte ____ seguir les instruccions, no haurien patit l'accident laboral.

Solucionari 2014: [no és rellevant], a;

Solucionari 2024: [no és rellevant], a/en

Les preposicions, exercici 7: Esmena, quan calgui, les oracions següents:

a. Aquest joc consisteix en saber qui té més habilitat a desfer el nus

Solucionari 2014, 2024: Aquest joc consisteix a saber qui té més habilitat per [sic] desfer el nus

Taula C4

El verb, exercici 1: Completa les oracions següents amb la forma adequada del verb que hi ha entre parèntesis:

k. Si els mossos ho haguessin vist, no ____ (*saber*) què fer.

Solucionari 2014, 2024: haurien sabut

El verb, exercici 6: Corregeix, si cal, el text següent:

“Si haguéssim fet cas dels precedents, el més normal hagués estat que Espanya hagués tornat a casa”.

Solucionari 2014, 2024: “Si haguéssim fet cas dels precedents, el més normal **hauria** estat que Espanya hagués tornat a casa”

El verb, exercici 7: Corregeix el text següent:

“Després del pacte constitucional del 1979 i la renúncia a una «ruptura» democràtica, l'Estat de les Autonomies hagués pogut ser la solució [...]”

Solucionari 2014, 2024: “Després del pacte constitucional del 1979 i la renúncia a una «ruptura» democràtica, l'Estat de les Autonomies **hauria** pogut ser la solució [...]”

Taula B1

Doble opcionalitat en la combinació amb el pronom <i>en</i>	<i>La hi</i> com a opció única en la combinació amb l'acusatiu femení singular
Morfologia i sintaxi, exercici 12: Escriviu en els espais en blanc un pronom feble, dos o cap. Quan no n'hi hagi d'anar cap indiqueu-ho amb una creu (x).	Morfologia i sintaxi, exercici 13: Totes les oracions següents contenen errors a l'entorn dels pronoms febles. Corregiu-les.
“La peça més antiga que mostraven era una draisina del 1840, un tipus de bicicleta sense pedals -tot i que a aquesta ____ havien afegit posteriorment” Solucionari 2015, 2018: els hi/n'hi/li n'	1. [...] va escriure-li una carta i va enviar-se-la l'endemà mateix. Solucionari 2015, 2018: enviar-la-hi

Taula B2

Contextos en què podria aparèixer la forma <i>els hi</i>	
Com a variant de datiu plural	Com a variant de combinacions amb acusatiu i amb els pronoms <i>ho</i> i <i>en</i>
Morfologia i sintaxi, exercici 12: Escriviu en els espais en blanc un pronom feble dos o cap. Quan no n'hi hagi d'anar cap indiqueu-ho amb una creu (x).	
“A les criatures ____ doneu el menjar, i ____ cau a terra” Solucionari 2015, 2018: els, els	“Llavors hi ha pares que recullen l'aliment ____ bufen i ____ tornen a donar”

Morfologia i sintaxi, exercici 13: Totes les oracions següents contenen errors a l'entorn dels pronoms febles. Corregiu-les.	Solucionari 2015, 2018: els el, els el
2. [...] I no els hi van dir res.	“«des de fa cinc anys cada vegada venem mòbils a més criatures. Primer la gent __ comprava per [...]»” ⁴
Solucionari 2015, 2018: els/els en	Solucionari 2015, 2018: en/els en

Taula B3

Morfologia i sintaxi, exercici 16: En totes les oracions següents hi ha un error o més a l'entorn de les oracions subordinades de relatiu o de caiguda de preposicions en oracions subordinades substantives. Torneu a escriure les oracions sense cap error però només emprant <i>que</i> , <i>què</i> i preposicions àtones.	
1. Sí que hi ha una possibilitat de que sigui autoritzada una pròrroga.	
Solucionari 2015, 2018: Sí que hi ha una possibilitat que sigui autoritzada una pròrroga.	
2.[...] també els va felicitar de que s'haguessin encarrilat cap a una solució eficaç.	
Solucionari 2015, 2018: [...] també els va felicitar que s'haguessin encarrilat cap a una solució eficaç.	
3. La reforma consistia en que caldria augmentar els impostos indirectes [...]	
Solucionari 2015, 2018: La reforma consistia que caldria augmentar els impostos indirectes [...]	
4. Des de que ho va insinuar el president de la comissió, tots els grups van estar d'acord a què es fes el que havien pactat.	

⁴ En registres col·loquials, *els n'hi comprava*. (Aportació pròpia; no inclòs el solucionari).

Solucionari 2015, 2018: **Des que** ho va insinuar el president de la comissió, tots els grups van estar d'acord **que** es fes el que havien pactat.

Taula B4

Morfologia i sintaxi, exercici 17: Escriviu una de les opcions proposades en els espais en blanc (amb majúscula inicial, si cal). Si no hi falta cap mot, trieu l'opció d'una creueta.

2. Van esperonar ____ seus col·legues ____ continuar la tasca que havien portat ____ terme ____ dia abans. (x/a/als/els/fins/fins al/fins el)

Solucionari 2015, 2018: a

Taula B5

Morfologia i sintaxi, exercici 5: En les oracions següents hi ha un o més errors a l'entorn dels verbs. Corregiu-les.

1. Haguessin actuat abans en cas que haguessin en cas que haguessin tingut tota la informació [...]

Solucionari 2015, 2018: **Haurien** actuat abans en cas que haguessin en cas que haguessin tingut tota la informació [...]

Taula P1

Doble opcionalitat en la combinació amb el pronom <i>en</i>	Doble opcionalitat en la combinació amb el pronom <i>ho</i>
Unitat 5, exercici 16: Completa les frases amb el pronom o pronoms adequats	
3. Dona records de part meva al director, pensa a donar ____ Solucionari: -li'n/- n'hi 7. He portat una ensaïmada per a l'actor, en acabar l'obra ____ donaré un bon tros Solucionari: li'n/n'hi	4. Va demanar al seu germà que actués, quasi ____ va suplicar Solucionari: li ho/l'hi 9. Ha decidit que no començarà a assajar fins que no ____ manin Solucionari: li ho/l'hi

Taula P2

Unitat 5, exercici 15: Tria l'opció adequada en cada cas
3. Si he enviat l'acta a la presidenta? Encara no, ara li/la hi envio Solucionari: la hi 10. Si no ha rebut la invitació li/la hi farem arribar demà mateix Solucionari: la hi

Taula P3

Contextos en què podria aparèixer la forma <i>els hi</i>	
Com a variant de datiu plural	Com a variant de combinacions amb acusatiu i amb els pronoms <i>ho</i> i <i>en</i>
Unitat 5, exercici 15: Tria l'opció adequada en cada cas	
1. Als espectadors vaig enviar ____ una targeta de benvinguda Solucionari: -los	5. Haurà de comprar les entrades del concert a les convidades; si no ____ compra, no crec que hi assisteixin. Solucionari: els les 6. Si et demanen invitacions per a la inauguració dona ____ només tres⁵ Solucionari: 'ls-en
Unitat 5, exercici 17: Tria l'opció correcta	
5. Pots enviar les propostes a les vocals? No, ara no ____ a. els hi puc enviar b. els les puc enviar c. puc enviar-los-hi d. puc enviar-els-hi Solucionari: b	

⁵ En registres col·loquials, *dona 'ls-n 'hi*. (Aportació pròpia; no inclòs al solucionari).